КПСС МК ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ ИНТЕНСИВЛАШ — БУТУН ПАРТИЯНИНГ, БУТУН ХАЛҚНИНГ ИШИДИР

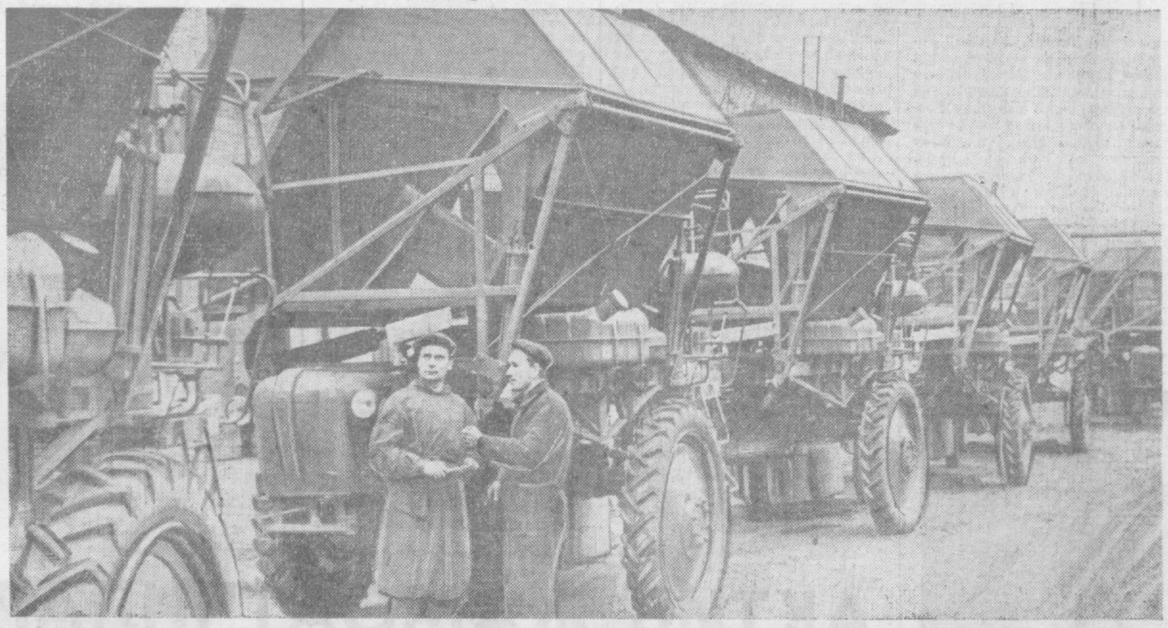

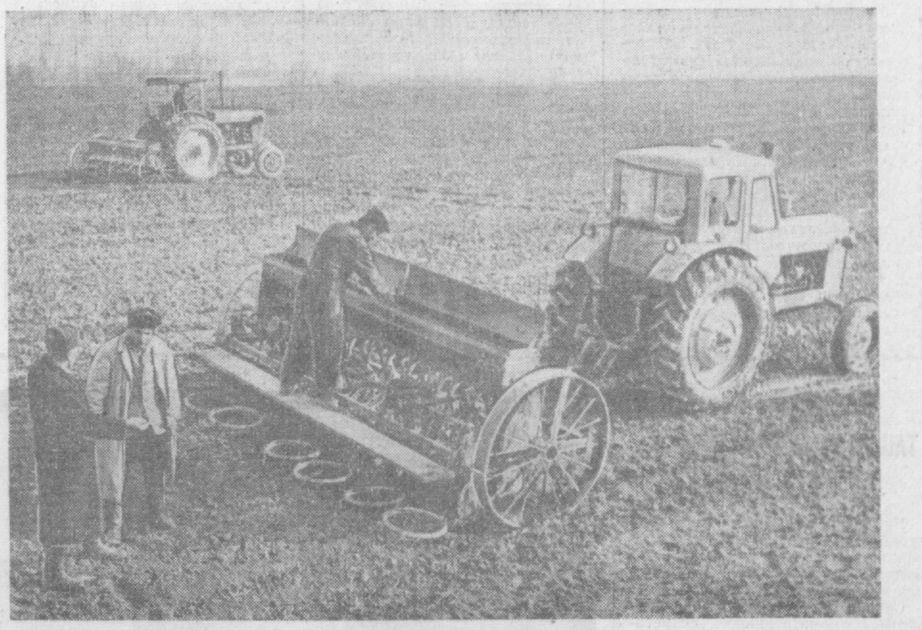

«Зангори кема»лар карвонларини бунёд этаётган «Ташсельмаш» заводининг меҳнатсевар коллективи шу кунларда янги типдаги ХТ—1,2 маркали пахта териш машиналарини кўплаб ишлаб чиқараяпти. Суратларда: (чапда) заводнинг механика-йиғув-цехи илғор ишчилари — слесарь В. Косолапов ва токарь Н. Корчагин ўртоқлар пахтакор хўжаликларга жўнатиш учун ҳозирлаб қўйилган пахта териш машиналарининг навбатдаги партиясини кўздан кечираётирлар. (Ўнгда). Калинин ишлаб чиқариш бошқармаси хўжаликларида баҳорикор буғдой экиш қизғин давом этмоқда. Ўтган йилдагидан фарқан бу йил уруғлик тупроққа минерал ўғитлар билан бир вақтда тушяпти. Суратда: «Назарбек» совхозининг 3-бўлими далаларида буғдой экиш пайти.

М. Нуриддинов ва Қ. Розиқов фотолари.

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИ ТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 48 (2596) | шанба, 7 март 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЭНДИ БИЗ... ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШИНИ ИНТЕНСИВЛАШНИ КЕСКИН РАВИШДА КЎТАРИШ, АСОСИЙ ЭКИНЛАРНИНГ ҲОСИЛДОРЛИГИНИ ВА ЧОРВАЧИЛИКНИНГ МАҲСУЛДОРЛИГИНИ ОШИРИШ, ҲАЙДАЛАДИГАН ЕРЛАРНИНГ ҲАР ГЕКТАРИДАН ОЛИНАДИГАН ДОН ҲОСИЛИНИ КЎПАЙТИРИШ, ШУНИНГДЕК ЕРЛАРНИНГ ҲАР ЮЗ ГЕКТАРИГА ҲИСОБЛАГАНДА ЕТИШТИРИЛАДИГАН ГЎШТ ВА СУТНИ КЎПАЙТИРИШ ВАЗИФАСИНИ ҲОЗИРГИ КУННИНГ ВАЗИФАСИ ҚИЛИБ ЎЗ ОЛДИМИЗГА ҚЎЙИШИМИЗ МУМКИН.

ПАРТИЯ, СОВЕТ ВА ХЎЖАЛИК ОРГАНЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА НЕЧОҒЛИ КОНКРЕТ ВА МАЛАКАЛИ РАҲБАРЛИК ҚИЛСАЛАР, БИЗ БУ ВАЗИФАНИ ҲАМ ШУ ҚАДАР МУВАФФАҚИЯТЛИ БАЖАРАМИЗ.

Н. С. ХРУШЧЕВ.

ГЎШТ СОТИШ ЯРИМ ЙИЛЛИК ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Шу кеча кундузда давлатга гўшт, сут, тухум сотиш ишлари қизғин давом этаяпти.

Кўпчилик хўжаликлар давлатга гўшт сотиш квартал, ҳатто ярим йиллик планларини муваффақият билан бажариб қўйишди.

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги Киров номли ва 2-«Оққўрғон» совхозининг чорвадорлари давлатга гўшт сотиш ярим йиллик планини муваффақият билан бажаришди.

Киров номли колхоз меҳнаткашлари пландаги 27 тонна ўрнига 31,2 тонна гўшт сотиб, ярим йиллик планни 115,6 процент қилиб, 2-«Оққўрғон» совхозининг ишчилари пландаги 13 тонна ўрнига 22 тонна гўшт сотиб, ярим йиллик планни 169,4 процент қилиб адо этишди.

МИРЗАЧЎЛНИ ЗАБТ ЭТУВЧИЛАР СЪЕЗДИ

ЯНГИЕР, 5 март. (ЎзТАГ). Мирзачўлни ўз илҳомбахш меҳнати билан гуллаган воҳага айлантираётган қурувчилар ва пахтакорлар қалби зўр қувонч билан тўлган. Никита Сергеевич Хрушчевнинг Мирзачўл қўриқ ерларидаги коммунистик меҳнат зарбдорлари съезди қатнашчиларига юборган табрикномасидаги сўзлар ҳаммани руҳлантириб юборган.

Чўлни забт этаётган кўп минг кишилик коллективнинг энг яхши вакиллари қиёфаси ўзгараётган ўлканинг ҳамма томонларидан Янгиердаги ўз съездларига тўпландилар. Улар билан бирга Мирзачўл қурувчилари Маданият саройига Янгиернинг меҳмонлари — Тожикистон ва Туркманистон қўриқ ерларини ўзлаштирувчилар ҳам келдилар.

Съездни Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари **Н. Маҳмудов** очади.

КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** ўртоқ Н. С .Хрушчевнинг Мирзачўл қўриқ ерларидаги коммунистик меҳнат зарбдорларига, шу ерларни ўзлаштирувчиларга юборган табрикномасини ўқиб беради. Никита Сергеевичнинг Ўзбекистон қўриқ ерларини ўзлаштирувчилар суғориш системаларини барпо этиш билан бир вақтнинг ўзида янги ерларни ҳам тезроқ ўзлаштириш учун аввалгидек кураша берсинлар, Мирзачўл давлатга тобора кўпроқ пахта берадиган бўлсин, деб билдирган истагини тўпланганлар гулдурос давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Ш. Р. Рашидов қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларни ўртоқ Н. С. Хрушчев табрикномасида улар меҳнатига берилган юксак баҳо билан табриклаб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети номидан қаттиқ ишонч билдириб айтдики, Мирзачўлни ўзлаштирувчилар Ватанни янги муваффақиятлар билан қувонтирадилар, ўзларининг юксак социалистик мажбуриятларини шараф билан бажарадилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги КПСС ленинчи Марказий Комитетининг Президиуми зўр шодлик билан съезднинг фахрий президиумига сайланади.

Съезда Голодностепстрой бошлиғи **И. Н. Низомов** қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларнинг ўтган йилги иш якунлари ҳамда КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумлари қарорлари муносабати билан уларнинг вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Мирзачўл қўриқ ерларининг илғорлари бирин-кетин минбарга чиқадилар. Улар Никита Сергеевич Хрушчевга юборган табрикномаси учун самимий миннатдорчилик билдирадилар, эндиликда Мирзачўл коммунистик ишлаб чиқариш ва турмушни ташкил этиш тимсоли бўлиб қолаётганлиги ҳақида ифтихор билан гапирадилар.

Съездда КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё бюросининг раиси **В. Г. Ломоносов** нутқ сўзлади.

Мирзачўлни ўзлаштирувчилар ва Сирдарё областининг барча меҳнаткашлари номидан съезд қатнашчилари Қозоғистон ССР қўриқ ўлка дала меҳнаткашларини социалистик мусобақага чақиришга қарор қилдилар. Қозоғистонлик дўстларга мурожаат қабул қилинди ва Целиноградга борадиган делегация сайланди.

Съезд ишида КПСС Марказий Комитетининг секретари **А. Н. Шелепин** иштирок этди.

Съездда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари **Р. С. Сахибоев** Мирзачўлни ўзлаштираётган илғорлардан катта группасини Мирзачўл қўриқ ерларини ўзлаштириш ва 1963 йилда пахта етиштириш соҳасидаги социалистик мажбуриятларини бажариш ишида эришган муваффақиятлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармонини ўқиб берди.

Мукофотланганларга фахрий ёрлиқларни КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов топширди.

МАШИНАЛАР—ҚИШЛОҚҚА

Йиллик топшириқни 25 декабргача адо этиб, планга қўшимча 20 минг сўмлик маҳсулот тайёрлаймиз!

Тошкент автомобиль машинасозлиги заводи коллективи КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумлари қарорларини амалга ошириш юзасидан зиммаларига шундай мажбурият олишган. Машъал корхона машинасозларининг ҳозирги фидокорона меҳнати мажбуриятнинг бекамі-кўст адо этилишидан далолат бериб турибди.

Завод цехларида иш авжида. Ҳамманинг фикри-зикри республикамиз ва Ўзкомпартиянинг 40 йиллигини меҳнат зафарлари билан кутиб олишга қаратилган. Слесарлик-йиғув цехининг бош конвейери тиним билмай ишлаб турибди. Конвейердан янги тушган, қуримаган бўёғининг ҳиди анқиб турган прицеплар карвон-карвон. Гўё жиловланган отдек сафарга — пахта далаларига жўнаш учун шайланиб турибди. Ким Мустафин раҳбарлигидаги коммунистик меҳнат бригадасининг аъзолари пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган прицеплар ишлаб чиқаришни жадаллаштиришда айниқса катта улуш қўшмоқдалар. Корхона коллективи ҳар қачонгидек олтинчи баҳодир йилимизнинг дастлабки икки ойи топшириғини ҳам муваффақиятли ўринлатди. Пландагидан ташқари ўнларча прицеп ишлаб чиқарилди.

Бу йил ташавтомашчилар пахтакорларимизга 26 мингта прицеп ҳадя этиш ниятидадирлар.

САБЗАВОТ ЭКИЛМОҚДА

Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги илғор хўжаликларнинг сабзавоткорлари партиямиз Марказий Комитетининг февраль Пленуми қароридан ўзларига тегишли хулоса чиқариб олиб, кўкламги экиш ишларини бошлаб юбордилар.

Бошқармадаги «Партия XIX съезди» совхозининг ўртоқ А. Ҳожиматов раҳбарлик қилаётган 1-бўлими деҳқонлари экиш ишларини хўжаликдагина эмас, балки районда биринчилар қаторида бошлаб юбордилар.

— Сабзавоткорларимиз навбаҳорни 144 минг туп карам кўчатини экиб бўлиш билан кутиб олдилар, — дейди бригадир ўртоқ А. Азимов, — бу йил карамдан ҳар қачонгидан ҳам мўл ҳосил етиштириш учун ҳамма тадбирларни амалга оширамиз.

Бўлимнинг С. Зокиров, Н. Маъруфов ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларида ҳам дала ишлари қизғин тус олиб кетди.

Шунингдек, бошқармадаги Свердлов номли колхоз сабзавоткорлари ҳам экиш ишларини намунали бошлаб юбордилар. Хўжаликнинг ишга анча барвақт киришилган айрим бригадаларида эса эртаги экинлар униб чиқабошлади. Ўртоқ Ю. Рўзиев бошлиқ бригадада редиска униб чиқди, пиёз ўтоғи бошлаб юборилди.

Колхоз сабзавоткорлари ҳозиргача 17 минг кубометр ҳажмдаги ариқ-зовурларни тозаладилар. 6400 тонна маҳаллий ўғит жамғарилди. 2900 тонна гўнг ва 3100 тонна тупроқ ҳамда чиринди парникларга солинди. Ҳозир парникларда 5 миллион туп карам ва помидор кўчатлари барқ уриб ўсмоқда. Хуллас колхоз деҳқонлари давлатга 1950 тонна картошка, 3488 тонна сабзавот маҳсулотлари етказиб бериш юзасидан ўз зиммаларига олган юксак мажбуриятларни уддасидан чиқиш учун кун сайин ғайратга-ғайрат қўшмоқдалар.

Н. СОБИРОВ,
И. РУСТАМОВ.

ҚЎРИҚЛИК ДЎСТЛАР, КЕЛИНГ, МУСОБАҚАЛАШАЙЛИК!

МИРЗАЧЎЛНИ ЎЗЛАШТИРУВЧИЛАРНИНГ ҚЎРИҚ ЎЛКА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МЕҲНАТКАШЛАРИГА МАКТУБИ

□ □ □

Азиз ўртоқлар!

Бутун совет халқи қўриқ ерлар ўзлаштирила бошлаганлигининг ўн йиллигини нишонлаётган шу кунларда биз, Мирзачўлни ўзлаштирувчилар коммунистик меҳнат зарбдорларининг навқирон Янгиер шаҳрида ўтказилган биринчи съездига тўпландик. Қўриқчиларнинг меҳрибон дўсти ва маслаҳатгўйи Никита Сергеевич Хрушчевнинг съездимизга, Мирзачўлдаги қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларнинг ҳаммасига йўллаган табрикномасида оталарча самимият билан айтган сўзлари Мирзачўлдаги барча меҳнаткашларнинг қалбини бениҳоя шодлик туйғулари билан тўлдирди.

Қозоғистоннинг қўриқ ерлари каби Ўзбекистондаги Мирзачўлнинг бепоён ерлари ҳам чинакам миришкор ва моҳир қўлларни асрлардан бери кутиб ётган эди. Фақат бизнинг ажойиб замонимиздагина, улуғ ишлар қилинаётган замондагина янги ерларни суғориш ва ўзлаштириш тўғрисидаги В. И. Ленин декретининг байроғи чинакам баланд кўтарилди.

Ҳозирги Мирзачўл — жуда катта индустриал қурилиш майдони бўлиб қолди, бу ерларда ирригация фанининг ва практиканинг энг янги муваффақиятлари дадил жорий қилинмоқда. Қадимий чўлнинг қиёфаси кун сайин ўзгармоқда. Мирзачўл коммунистик ишлаб чиқариш ва турмушнинг тимсолига айланмоқда. Қисқа муддат ичида Мирзачўлда бир неча ўн минг гектар қўриқ ерлар ўзлаштирилди. Газ ва водопровод билан таъминланган, ўзининг мактаблари ва касалхоналари, болалар боғчалари ва бошқа маданий-маиший муассасалари бўлган янги, обод совхоз посёлкалари қад кўтарди. Фойдаланиш учун топширилган фақат уй-жой биноларининг сатҳигина 390 минг квадрат метрдан ошиб кетди. Бир неча юз километрли асфальт ётқизилган автомобиль йўллари, электр линиялари қурилди. Бу чўлнинг ўртасидан янги темир йўл ўтказилди. Катта индустриал қурилиш базаси вужудга келтирилди.

Азиз ўртоқлар! Сизлар сингари бизлар ҳам фақат қурилиш билангина шуғулланмай, шу билан бирга ўз меҳнатимизнинг меваларини, ўз еримизнинг самараларини — ғалла ва пахтани, гўшт ва сутни, бошқа кўпгина маҳсулотларни Ватанга бериб турибмиз. Ўтган йил бизнинг Сирдарё областимизда 410 минг тоннадан зиёдроқ — 1962 йилдагига қараганда 117 минг тонна кўп пахта етиштирилди. Ғалла тайёрлаш давлат плани муддатидан олдин бажарилди.

Қўриқ ерлар комплекс механизацияни кенг жорий қилиш асосида ўзлаштирилмоқда. Биз шунинг учун хурсандмизки, областимизнинг механизаторлари суғориладиган деҳқончиликни интенсивлаш учун курашувчиларнинг биринчи сафларида бормоқдалар. Партиямиз Марказий Комитети, Совет ҳукумати, Мирзачўлга бир неча марта келиб кетган Никита Сергеевич Хрушчевнинг ўзи кун сайин ёрдам бериб турганликлари туфайли биз шу муваффақиятларга эришдик.

Сизларнинг қўриқ ўлкангизда бўлгани каби, азиз ўртоқлар, бизнинг Мирзачўлда ҳам кўп миллатли давлатимиз халқларининг жуда кўп вакиллари меҳнат қилмоқда. Қўриқ ерлар ўзлаштирилганлиги совет халқининг асрлар давомида унутилмайдиган улуғ шижоатидир.

Резервларимизнинг поёни йўқ. КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорлари асосида ҳамма хўжаликлар экин майдонларининг структурасини қайта кўриб чиққанларидан кейин, ҳозир бу резервлар айниқса яққол кўриниб қолди. Ернинг ҳар бир гектаридан кўпроқ маҳсулот олишни ҳозир биз ўзимизга шиор қилиб олдик.

Етти йилликнинг олтинчи йилида камида 415 минг тонна пахта, 19 миллион пуддан кўпроқ дон, кўп миқдорда гўшт, сут, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришга жазм қилиб қўйдик.

Сизлар ҳам қўриқ ерларни ўзлаштириш соҳасида катта ишлар қилганлигингизни ва етти йилликнинг қолган икки йили ичида давлатга 1.500 миллион пуд ғалла сотишга сўз берганлигингизни яхши биламиз.

Сиз, азиз қардошларимиз, меҳнатдош ўртоқларимиз ҳам, бизлар ҳам олинган юксак мажбуриятларни шараф билан бажаришимизга аминмиз.

Бугун биз ўз съездимизда шундай қарорга келдик: КЕЛИНГ, ДЎСТЛАР, ҚЎРИҚ ЎЛКАДАГИ ВА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ҚЎРИҚ ЕРЛАРНИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ЎЗЛАШТИРИШ УЧУН, ШУ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРНИНГ ҲАР ГЕКТАРИДАН КЎПРОҚ АРЗОН МАҲСУЛОТ ОЛИШ УЧУН, БИЗ ВА СИЗ ЎЗ ЗИММАМИЗГА ОЛГАН МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ ТЎЛА ВА ОШИРИБ БАЖАРИЛИШИ УЧУН МУСОБАҚА БОШЛАБ ЮБОРАЙЛИК. БИРГАЛИКДА КУЧ ВА ҒАЙРАТ САРФЛАБ, БИР-БИРИМИЗНИНГ ТАЖРИБАЛАРИМИЗНИ ЎРГАНИБ, КОММУНИСТИК МЎЛ-КЎЛЧИЛИК ДАСТУРХОНИГА ҚЎШАЁТГАН ҲИССАМИЗНИ КЎПАЙТИРАВЕРАЙЛИК.

Сиз дўстларимизни бизнинг қўриқ ерларимизга келишга таклиф қиламиз. Бизга меҳмон бўлиб келинглар. Биз ҳам сизларга меҳмон бўлиб боришга тайёрмиз. Ўртамиздаги бу мусобақа бундан-буён традиция бўлиб қолсин. Бу мусобақа сизга ҳам, бизга ҳам, умумий ишимизга кўп жиҳатдан ёрдам беради.

Азиз ўртоқлар!

Қаҳрамон халқимизнинг, баҳодир ва паҳлавон халқимизнинг меҳнати билан вужудга келтирилаётган коммунизмнинг муҳташам биноси аён ва яққол кўриниб турган тарихий даврда яшамоқдамиз ва меҳнат қилмоқдамиз.

Содиқ ленинчи Н. С. Хрушчев бошчилигидаги Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети теварагида тағин ҳам маҳкам жипслашайлик, халқларнинг бахт-саодати, севикли социалистик Ватанимизнинг кучи ва қудратини мустаҳкамлаш йўлида янги ғалабалар сари борайлик.

УШБУ МАКТУБ МИРЗАЧЎЛ ҚЎРИҚ ЕРЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРАЁТГАН КОММУНИСТИК МЕҲНАТ ЗАРБДОРЛАРИ БИРИНЧИ СЪЕЗДИ ҚАТНАШЧИЛАРИ ТОМОНИДАН БИР ОВОЗДАН ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

СУТ СОҒУВЧИЛАР ЮТУҒИ

«Чиноз» наслчилик совхозининг сут соғувчилари катта ютуқни қўлга киритдилар. Давлатга салкам 8100 центнер серқаймоқ сут сотилиб, бу соҳадаги квартал плани муддатидан қарийб бир ой илгари бажарилди. Чорвадорлар квартал охирига қадар давлатга яна 3000 центнер сут сотишга аҳд қилдилар.

Бу катта ютуқда серғайрат сут соғувчилардан Фотима Галиулина, Евдокия Грахова, Бўстон Қосимова каби ўртоқларнинг муносиб улуши бор. Улар ўтган икки ой мобайнида ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда 660—740 килограммдан сут соғиб олишга муваффақ бўлдилар.

Совхоз чорвадорлари давлатга сут сотишни қизғин давом эттирмоқдалар.

ҚИШЛОҚ МЕҲНАТКАШЛАРИ! Дала ишларини яхши ташкил этиб, кўкламги экишни уюшқоқлик билан ўтказайлик, пахта, ғалла, сабзавот ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштириш, чорва маҳсулотларини кўпайтириш учун пухта замин яратайлик!

ЭРТАГА, 8-МАРТ — ХАЛҚАРО ХОТИН-ҚИЗЛАР КУНИ

СОВЕТ ШАРҚИ ХОТИН-ҚИЗЛАРИ

Ҳужума ШУКУРОВА

Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон Жамияти Президиумининг раиси, тарих фанлари кандидати.

Мен, совет Шарқининг аёли кўпинча ўйлаб, шунга хурсанд бўламанки, жаҳон халқлари хотин-қизлар байрамини март ойида, айни навбаҳорда тантанали нишонлайдилар. Ахир ўзбек хотин-қизларининг ҳозирги тақдири ҳам ҳаётнинг янгиланиши, гуллаётган инсон баҳорини эслатадида!

1921 йил июнь ойида юз берган бир шонли воқеа ҳозир эсимга тушди. Дунёда биринчи социалистик давлат пойтахтида — Москвада коммунистик хотин-қизларнинг Иккинчи халқаро конференцияси бўлган эди. Жаҳоннинг 28 мамлакатидан делегатлар келишганди. Конференцияга халқаро хотин-қизлар ҳаракатининг ветерани Клара Цеткин раҳбарлик қилди. Конференция қатнашчиларини Надежда Крупская қизғин табриклади. Бу ажойиб, тарихда қолган халқаро учрашувда делегатлар ўзлари учун энг муътабар, энг қутлуғ бўлган аёллар тақдири ҳақида, озодлик, бахт, тенг ҳуқуқлилик ҳақида сўзладилар. Улар дунё ишчи хотин-қизларига қарата манифест қабул қилдилар. Бу манифестда ғалабага бўлган сўнмас иродаларини изҳор қилдилар.

Конференция мажлисларидан бирига Совет Шарқи хотин-қизлари: ўзбек ва тожик, туркман ва қозоқ аёллари келишди. Улар қадларини мағрур кўтариб, зал бўйлаб юришарди. Уларга қарсак чалишарди. Оғир ваҳшиёна қуллик занжирларини биринчи бўлиб узиб ташлаган бу мард аёлларни табриклашарди. Қора чиммат уларнинг гўзал чеҳраларини энди тўсмаётган эди.

«...Олқишлар сўнмасди. Ҳеч кимнинг сўзлашга тили бормасди, ҳамма қувончдан йиғларди. Ғарб аёллари Шарқ хотин-қизларига қучоғини очганди». Бу унутилмас июнь оқшомини Вайян Кутюрье Мари-Клод ана шундай тасвирлаган эди.

Ўша вақтдан буён 42 йилдан ортиқ вақт ўтди. Менинг жонажон Ўзбекистоним таниб бўлмас даражада ўзгарди. Илгари бу чоризмнинг қолоқ мустамлакаси эди. Биз ўз саноатимизга эга эмасдик, бизда биронта ҳам олий ўқув юрти йўқ эди. Ўзбекларнинг фақат икки проценти саводли эди. Бугунги Ўзбекистон ёппасига саводхон, саноати, социалистик қишлоқ хўжалиги юксак тараққий этган республикадир. Ҳар тўрт кишидан бири ўқимоқда. Бизда 32 та олий ўқув юрти, ўз миллий Фанлар академиямиз бор.

Ўзбекистоним гулламоқда, юксалмоқда. У билан бирга биз хотин-қизлар ҳам ўсмоқдамиз. Менинг дугоналарим ва опа-сингилларим ким бўлиб етишди? Бу саволга мен улар инсон бўлди, муътабар, доно, ҳамма ҳурмат қиладиган инсон бўлди, деб мағрур жавоб бераман.

Мана, талантли ўзбек шоираси Зулфия ёзув столи устида ўтирибди. Унинг қалби шодлик ва қуёш ҳақидаги қўшиқ билан тепмоқда. Мана академик, профессор, юридик фанлари доктори Ҳадича Сулаймонова лекция ўқиш учун Париж, Лондон, Коломбо кўчаларида шаҳдам қадам ташлаб бормоқда. Мана, шонли меҳнат жасоратлари билан бутун Совет Иттифоқига танилган Турсуной Охунова пахта териш машинаси рулида ўтирибди... Улар бирма-бир кўз олдимдан ўтади. Мен Дилбар Абдураҳмонова дирижерлик қилаётган симфоник оркестрни севиб тинглайман. Ана шу дақиқаларда ажойиб оҳанглар мени сеҳрлаб қўяди ва бу музика озод ўзбек аёлига бағишлангандек бўлиб туюлади... Мени таниқли жамоат ва давлат арбоби, республикамиз президенти Ёдгор Насриддинованинг сўнмас куч-қудрати, доно ақли ҳайратга солади, қойил қолдиради.

Қуёш қанчадан-қанча яхшилик келтиради! У тонгда қоронғуликни ҳайдаб, ерни иситади. У ўсимликларни кўкартиради ва инсонга янгидан-янги куч бағишлайди. У ёруғлик ва ҳаёт бахш этади. Улуғ Октябрь ҳам худди шундай. Октябрь одамларга ёруғлик ва ҳаёт бағишлади, озод меҳнат қувончи берди. У ер юзида энг адолатли тузум барпо қилди. У инсоннинг инсон устидан ҳукмронлик қилишига барҳам берди ва одамларнинг жуда кўп авлодлари қилган орзуни рўёбга чиқарди—хотин-қизларнинг чинакам тенг ҳуқуқлилигини таъминлади. Унутилган, азоб-уқубатларга дучор бўлган ўзбек аёлларини озод, бахтли ҳаёт йўлига олиб чиқди, уларни ўз мамлакати, ўз тақдирининг тўла ҳуқуқли хўжайинларига айлантирди.

Рақамлар шу ҳақда жуда яхши ҳикоя қилиши мумкин. Мана улардан айримлари: республикада хотин-қизлардан 15 мингга яқин инженер ва техник, 714 фан кандидати ва 24 фан доктори меҳнат қилмоқда. Совет ҳокимиятининг олий органи — СССР Олий Советида 18 ўзбек хотин-қизи, республика Олий Советида 131 хотин-қиз депутат бор. Ватандошларимдан 10 минглаб хотин-қизлар маҳаллий ҳокимият органларига сайланганлар.

Хотин-қизларнинг ижодий куч-ғайрати тинмай жўш урмоқда. Улар бутун фикри, билимларини янги ҳаёт қурилишига бағишламоқдалар.

Таниқли ҳинд ёзувчиси Хўжа Аҳмад Аббос Тошкентда бўлганда шундай деган эди:

— Ўзбеклар Ҳиндистонни икки марта забт этдилар. Биринчи марта уни ўзбек хони Бобир эгаллаган эди. Бу бундан бир неча аср муқаддам рўй берган эди. Иккинчи марта Ҳиндистонни ўзбек аёли Мукаррама Турғунбоева асир қилди. У бизнинг қалбимизни ўзининг ажойиб гўзал санъати билан мафтун этди.

Совет Иттифоқи халқ артисткаси Саодат Қобулованинг номи ҳам мамлакатимиздан ташқарида маълумдир. Ҳиндистонда уни «Булбул» деб аташган эди. Ўзбекистоннинг гўзал табиатига ўхшаб кетадиган кўзни қувонтирадиган рақслари билан чет эллик томошабинларни раққоса Галия Измайлова ҳам ўзига мафтун этди.

Революциягача ўзбек аёли булар ҳақида орзу қилиши мумкинмиди? Албатта, мумкин эмасди.

Кейинги вақтларда ўзбек ерида жуда кўп чет эллик меҳмонлар, айниқса хотин-қизлар делегациялари меҳмон бўлишди. Уларнинг ҳаммаси Совет Ўзбекистони хотин-қизлари қандай муваффақиятларга эришганлигини ўз кўзлари билан кўрдилар.

Америка журналларидан бирида Ўзбекистон ҳақида самимийлик билан ёзилган бир мақолани ўқидик. Унинг автори Сан-Францискодаги Америка-рус институтининг президенти Холланд Робертсдир. У шундай ёзади:

«Заводларда, колхозларда меҳнат қилаётган, масъул ишларни бажараётган, давлат постларида турган ўзбек аёлларини кўриб, улар бир вақтлар оддий инсоний ҳуқуқлардан маҳрум бўлганликлари ҳақида ўйлаш ҳам қийин. Ўзбекистонда революциягача хотин-қизлар тўрт девор ичида сақланиб, таҳқирланган. Ўзбекистондек бир жойда республика президенти аёл — Ёдгор Насриддинова бўлгани чиндан ҳам қойил қоладиган фактдир. Бу ажойиб аёлни Тошкентда ўз кўзим билан кўрдим. Унинг ҳаёт йўли ўзбек аёли босиб ўтган типик йўлдир. Бу йўл ҳар бир хотин-қизга совет демократиясининг аҳамиятини кўрсатиб беради».

Ҳа, эндиликда Совет Ўзбекистонида янги хотин-қизлар — доно, мағрур, жасур, матонатли хотин-қизлар яшамоқда ва меҳнат қилмоқда.

Қадимий ўзбек ерида бўлган бундай мўъжизакор ўзгаришлар СССРда социалистик тузум ғалабаси туфайли, кўпмиллатли Совет мамлакати барча халқларининг дўстлиги, биродарлиги ва ҳамкорлиги туфайли юз берди.

(АПН).

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ СЕКРЕТАРЛАРИНИНГ СЕМИНАРИ

Яқинда Тўқимачилар маданият саройида бошланғич партия ташкилотлари секретарларининг атеистик тарбия масалаларига бағишланган семинари бўлиб ўтди.

Семинарда Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари ўртоқ В. А. Архангельский «Аҳоли ўртасида атеистик тарбия ишларини янада яхшилаш соҳасида партия ташкилотларининг вазифалари» деган темада доклад қилди.

Шунингдек семинарда атеистик тарбия масалаларига оид қатор докладлар тингланди.

«Шарқ гули» бадиий каштачилик буюмлари фабрикаси чеварлари қўлидан чиқаётган турли хил сержилола маҳсулотлар барчага манзур. Фабрика меҳнатсеварлари шу кунларда Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилейига атаб ажойиб совғалар ҳозирламоқдалар. Суратда: попоп цехининг пешқадам ишчиси ўртоқ Н. Носирова. У смена нормасини доимо ортиғи билан адо этиб, ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқда.

В. Салов фотоси.

АКТИВ ЖАМОАТЧИЛАР

Шонли етти йиллик планини муддатидан олдин бажариш учун умумхалқ курашига қўшилган Тошкент шаҳар меҳнаткашлари ҳам ажойиб натижаларни қўлга киритмоқдалар. Бу ютуқларда коммунизмнинг актив қурувчилари бўлган хотин-қизларимизнинг ҳиссаси каттадар.

Бирор соҳа ёки тармоқ йўқки, хотин-қизларимиз актив иштирок этмаган бўлсин. Улар ҳозирги замон фан ва техника ютуқлари асосида меҳнат унумдорлигини оширмоқдалар, коммунистик қурилиш ишида актив иштирок этмоқдалар.

Аёллар ўртасида оммавий-сиёсий ва маданий- оқартув ишларини янада яхшилаш учун партия, совет ташкилотларига хотин-қизлар Советлари катта ёрдам беряпти. Улар жойларда тематик кечалар, ўқувчилар конференцияси, суҳбатлар ўтказмоқдалар. Кўча, ҳовли, завод территорияларини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларида актив иштирок этмоқдалар.

Ҳозирги вақтда корхона ва ташкилотларда, маҳалла комитетларида, уй бошқармаларида 900 дан ортиқ хотин-қизлар Совети актив иш олиб боряпти. Хотин-қизлар Совети 6 мингдан ортиқ активига эга.

Тошкент тўқимачилик комбинати хотин-қизлар Советининг олиб бораётган ишлари мақтовга сазовордир.

Бу ерда хотин-қизларнинг меҳнат ва маиший шароитини янада яхшилаш учун барча имкониятлар яратиб берилган. Ишчилар бир неча касбни эгаллаб олганларки, лозим бўлиб қолганда бир-бирининг ўрнида бемалол ишлашаберади.

Комбинатнинг 2-фабрика хотин-қизлар Совети тўқимачиларнинг фарзанди қандай ўқиётганлигини назорат қилиб борадилар, бригада аъзолари оталиқдаги мактабда тез-тез бўлиб турадилар.

«Ўзбексельмаш» заводининг хотин-қизлар Совети фаолияти ҳам кўпқирралидир. Хотин-қизлар Советининг раиси ўртоқ Паломская ташаббуси билан заводда бошланғич синф ўқувчилари учун куни узайтирилган хона ташкил қилинди. Хотин-қизлар Совети медицина пункти, гигиена хоналари, болалар хоналари ва ошхоналар ишини текшириб борадилар.

«Қизил тонг» фабрикасининг хотин-қизлар Совети (раиси ўртоқ Акромова) касаба союз комитети билан ҳамкорликда тикувчилар учун малакаларини ошириш ва илғорлар тажрибасини ўрганиш курсини ташкил қилди. Фабрика қошидаги «Ташаббускорлар клуби»да коммунистик меҳнат зарбдорларининг слети, ишлаб чиқариш илғорлари билан тез-тез учрашувлар ўтказилиб турилади.

Фабрика цехларида диннинг зарари ҳақида стенд ва витриналар ташкил қилинган, «Фан ва дин» журналида босилган мақолалар баланд овоз билан ўқиб муҳокама қилинади.

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси шонли юбилейини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш учун меҳнат вахтасида ишлаётган фабрика чеварлари икки ойлик планни ошириб бажардилар.

Олий ўқув юртлари Фрунзе район маҳаллаларини оталиққа олиб яхши ташаббус бошлаб бердилар. Педагогика, тўқимачилик ва театр институтлари аёллари маҳаллаларга келиб хотин-қизлар билан суҳбатлар ўтказиб турадилар, бола тарбиясига оид маслаҳатлар берадилар, юридик ҳамда бошқа масалалар бўйича маслаҳатлар берадилар.

Жойлардаги хотинқизлар Советлари ҳам катта таълим-тарбия ва тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Бу жиҳатдан «Ўзбекистон», «Янгийўл», «Гулбозор» ва С. Раҳимов номли маҳаллалардаги хотин-қизлар Советларининг иши намуна бўларлидир. Бу маҳаллаларда сиёсий, илмий атеистик ва медицина темаларида лекциялар, ота-оналар кечалари, кекса коммунистлар, фан ва техника, адабиёт ва санъат арбоблари, ишлаб чиқариш илғорлари билан учрашувлар ташкил қилиниб турилади, комсомол ёшларнинг янгича тўйлари ўтказилади.

Яқинда «Гулбозор» маҳалласида хотин-қизлар Совети ташаббуси билан маданий ва маиший мактаб иш бошлади. Биринчи машғулотда СССР халқ артисти Сора Эшонтўраева совет аёлининг социалистик жамиятдаги улкан роли ҳақида сўзлаб берди.

«Домбробод» маҳалласида эса аёллар лекторийси ташкил қилинган. Бу ерда хотин-қизлар учун улкан химиянинг мўъжизалари, диннинг зарарлари, совет фани ва техникасининг ютуқлари ҳақида тез-тез лекция ва суҳбатлар ўтказилиб турилади.

1960 йилдан бери Охунбобоев номидаги маданият уйида «Саломатлик» университети ишлаб келаяпти. Университетнинг «Хотин-қизлар гигиенаси» ва «Болалар соғлигини ҳимоя қилиш» группаларида 300 га яқин хотин-қиз билимини оширмоқда. Университет машғулотларига кўзга кўринган медицина арбоблари жалб қилинган.

Шаҳар хотин-қизлар Совети иш фаолиятида жиддий камчиликлар ҳам йўқ эмас. Маҳаллаларда лекция ва суҳбатлар кам ўтказилмоқда. Хотин-қизлар Советлари уй-рўзғори билан шуғулланувчи ва жамоатдан ажралиб қолган аёлларни коллективга тортиш, уларни бирор фойдали иш билан шуғуллантириш учун барча зарур чораларни кўришлари лозим.

Партия ва совет ташкилотлари эса хотин-қизлар советларига яқиндан ёрдам беришлари, уларнинг ташаббуси ва фаолиятини коммунизм қуришдек улкан вазифага йўналтиришлари керак.

С. РАҲМАТХЎЖАЕВА

Тошкент шаҳар хотин-қизлар Советининг раиси.

ТИНЧ-ТОТУВ ЯШАШ УЧУН

Бундан бир неча ўн йиллар муқаддам улкан Осиё ва Африка қитъаларини қора доғлар қоплаган, миллион-миллион жабрдийдалар зулмат қўйнида фарёд чекарди. Улуғ Октябрь социалистик революцияси мазлумлар руҳини кўтарди, уларга қанот, куч-қувват бағишлади. Улуғ Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлар мададига суянган осиёли ва африкалилар зулм занжирларини улоқтира бордилар. Мустамлакачилар халқлар курашининг зарбига бардош беролмай қолдилар. Уларнинг Шарқни аста-секин тарк этишдан бошқа иложлари қолмади. Иккинчи жаҳон урушидан сўнгги йилларда Осиё ва Африкада қарийб 50 мустақил давлат бунёдга келди. Эндиликда бу мамлакатларда миллий-озодлик революциялари бошқача тус олди, янги босқичга қадам қўйди. Миллий-озодлик ҳаракатининг янги босқичи антиимпериалистик революцияни охирига етказишни, чет эл капитали таъсиридан халос бўлишни, иқтисодий мустақилликка ва миллий тараққиётга эришишни тақозо этади. Бундай оғир ва мураккаб вазифани эса фақат тинчлик ва тинч тотув яшаш шароитидагина амалга ошириш мумкин.

«Турли социал тузумдаги мамлакатларнинг тинч-тотув яшаши принципи ленинча тушуниладиган бўлса, — дейди ўртоқ Н. С. Хрушчев, — бу принцип империализм билан келишувчилик, революцион курашни сўндириш, миллий озодлик ҳаракатини тўхтатиш деган маънони билдирмайди. Тинч-тотув яшаш социалистик мамлакатларнинг, барча прогрессив ва тинчликсевар кучларнинг империализмнинг агрессив ва мустамлакачилик ниятларига қарши актив ҳаракат қилишларини тақозо қилади».

Иккинчи жаҳон урушидан кейинги воқеалар шуни кўрсатадики, тинчлик ва тинч-тотув яшаш учун кураш шароитидагина мустамлакачилик системасининг инқирози мустамлакачилик системасининг емирилиш жараёнига айланди. Миллий-озодлик ҳаракати кенг қулоч отиб, ўнлаб мамлакатлар мустақил тараққиёт йўлига тушиб олдилар. Тинчлик ва тинч-тотув яшаш туфайлигина қатор Шарқ мамлакатлари экономика ва маданиятни ривожлантиришда маълум ютуқларга эришдилар. Шунинг учун ҳам Осиё ва Африкадаги кўпчилик мустақил давлатлар тинчлик, тинч-тотув яшаш, бетарафлик ва блокларга қўшилмаслик сиёсатини юргизмоқдалар.

Сўнгги вақтларда Шарқ мамлакатларида тинчлик ва тинч-тотув яшаш тарафдорларининг сони тобора кўпайиб бормоқда. Кўпгина мамлакатлардаги тинчлик, қуролсизланиш учун кураш комитетлари самарали иш қилмоқдалар. Уларга машҳур жамоат арбоблари, атоқли олимлар, маданият ва давлат арбоблари раҳбарлик қилмоқдалар. Осиё ва Африка тинчлик тарафдорларининг овози тинчликни сақлаш ва қуролсизланиш учун курашга бағишланиб ўтказилаётган жаҳон конгрессларида ва халқаро конференцияларда баралла янграмоқда. Улар барча ҳукуматлардан зўр бериб қуролланиш сиёсатидан воз кечишни, тинчлик сиёсати юргизишни талаб қиляптилар ва империалистларнинг агрессив ҳаракатларини кескин қоралаяптилар.

Эндиликда тинчлик ва қирғин қуролларини тақиқлаш учун кураш Шарқда оммавий ҳаракатга айланиб кетди. Бу ҳаракат умумжаҳон тинчлик ҳаракатига ҳамоҳанг бўлмоқда.

Аксарият мустақил Шарқ мамлакатлари тинч-тотув яшаш, позитив бетарафлик ва империалистик блокларга қўшилмаслик сиёсатини юргизмоқдаларки, бу жаҳонда тинчликни сақлаш ишига ижобий таъсир кўрсатмоқда, бундай сиёсат Осиё ва Африка халқларининг туб миллий манфаатларига мос бўлиб тушмоқда.

Суверен давлатларнинг бетарафлик сиёсати жаҳондаги халқаро масалаларга аралашмаслик, дунё тақдири билан қизиқмаслик, бошқа мамлакатлар ва халқлар билан алоқа қилмаслик деган сўз эмас, албатта. Бетарафлик сиёсати Шарқ мамлакатларининг жаҳон тақдирини ҳал этишда актив иштирок этишларини, барча дўст мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишларини тақозо этади. «Бизнинг бетарарфлигимиз яккаланишни, ёки пассив позицияда туришни кўзда тутмайди, — деди Гвинея Республикасининг давлат бошлиғи Секу Туре, — у тинчликка ва халқлар ўртасида ҳамкорликка хизмат қиладиган бетарафликдир...»

Шунинг учун ҳам Шарқ давлатлари тинч-тотув яшаш, бетарафлик ва агрессив блокларга қўшилмаслик сиёсати туфайли халқаро майдонда катта обрў қозонмоқда, халқаро проблемаларни ҳал қилишда муҳим роль ўйнамоқда. Кўпчилик Осиё ва Африка мамлакатлари социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликда Бирлашган Миллат Ташкилотини халқлар орзу қилган ҳақиқий обрўли ташкилотга айлантириш учун курашмоқдалар. Чунончи, кейинги вақтларда империалистик давлатлар овозга қўяётган, Ғарб манфаатини кўзлаган баъзи таклифлар рад этилмоқдаки, бу Америка ва бошқа

ПРОПАГАНДИСТЛАРГА ЁРДАМ

империалистик давлатларнинг БМТ даги илгариги мавқеларини йўқотаётганликларини кўрсатади. Эндиликда БМТ да қирғин қуролларини йўқотишни, тинч-тотув яшашни талаб қилаётган овозлар тобора кучаяпти. Империалистлар бу қудратли овозларни тўхтатишга ожизлик қиляптилар, ўзларига маъқул бўлмаган резолюция, қарорлар ва таклифларни рад қилишга энди кучлари етмаяпти. Масалан, НАТО га аъзо бўлган мамлакатларнинг қаршилигига қарамай Африкани атомдан холи зонага айлантириш, ядро қуроли синовларини тақиқлаш ҳақидаги резолюциялар, шунингдек, Жанубий Африка ҳукмдорларининг ирқчилик сиёсатини қоралайдиган таклифлар кўпчилик овоз билан қабул қилинди.

Бетараф Шарқ давлатлари БМТнинг қуролсизланиш Комитетида ҳам актив қатнашмоқдалар, улар Кариб денгизи районидаги тангликни бартараф қилишда ҳам маълум даражада роль ўйнадилар.

Тинч-тотув яшаш, бетарафлик ва блокларга қўшилмаслик сиёсатидан аксарият суверен давлатлар катта фойда кўряптилар. Шундай сиёсат туфайли мустақил ҳаёт кечиряптилар, империалистларнинг ҳар қандай ҳуружларига зарба бермоқдалар ҳамда ўз миллий сиёсий ва иқтисодий вазифаларини амалга оширяптилар. Масалан, бетараф Ҳиндистон Гоа, Диу, Даманни, бетараф Индонезия Ғарбий Ирианни тинчлик йўли билан озод қилган экан, Бирлашган Араб Республикаси, Афғонистон сингари бертараф мамлакатлар социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликда миллий экономикани барпо қилаётган эканлар, бу ҳозирги шароитда тинч-тотув яшаш, бетарафлик ва блокларга қўшилмаслик сиёсатининг тантанасини кўрсатиб турибди.

Тинч-тотув яшаш, бетарафлик ва блокларга қўшилмаслик сиёсати туфайли Осиё ва Африка мамлакатларининг сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорлиги вужудга келди. Ёш давлатлар ўзаро бирлик, ҳамкорлик—империализм ва мустамлакачиликка қарши курашда ғалаба гарови эканлигини яхши тушуниб Осиё ва Африка бирлигини, ҳамкорлигини янада мустаҳкамлашга интиляптилар. Н. С. Хрушчев айтганидек мустамлакачиларга қарши курашда халқларнинг ҳамкорлиги ва бирлиги энг ўткир қуролдир.

Эндиликда мустақил Шарқ мамлакатлари бир-бирлари билан маслаҳатлашиб ўзаро келишиб иш тутяптилар, бир-бирларига моддий ва маънавий ёрдам кўрсатяптилар, империализм ҳамда мустамлакачиликка қарши курашда деярли бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилмоқдалар. Машҳур тарихий Бандунг конференцияси, Африка давлатларининг Аккра, Касабланка конференциялари Осиё ва Африка халқларининг Қоҳира, Конакри ва Мошида ўтказилган бирдамлик конференциялари, Африка халқларининг форуми ва шунга ўхшаш йиғинлар Шарқ мамлакатлари ва халқлари ўртасидаги дўстликни, бирдамлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса қўшди. Бу конференцияларда ҳукуматлар ва халқларни империализм, мустамлакачиликка ва неоколониализмга қарши курашда, иқтисодий, маданий соҳаларда ўзаро ҳамкорлик ва бирдамликка чақирилди. Бу конференциялар ва бетараф мамлакатларнинг Белград конференцияси тинчлик, тинч-тотув яшаш, бетарафлик ҳамда блокларга қўшилмаслик сиёсатини маъқуллади.

Жаҳонда мустаҳкам тинчлик ва тинч-тотув яшаш учун курашаётган Осиё ва Африка халқлари қуролсизланиш проблемаси ҳал қилинмас экан дунёда осойишталик бўлмаслигини яхши тушунадилар. Шунинг учун ҳам улар зўр бериб қуролланиш сиёсатига барҳам берилишини, қирғин қуролларини тақиқлашни кескин талаб қиляптилар. Миллион-миллион шарқликлар атмосферада, космик фазо ва сув остида ядро қуроллари синовларини тақиқлаш ҳақидаги Москва Шартномасидан ғоят мамнун бўлдилар. Осиё ва Африка жамоатчилигининг фикрича, мазкур Шартнома батамом қуролсизланиш йўлида қўйилган муҳим қадамдир, у тинч-тотув яшаш сиёсатининг тантанасидир. «Москва Шартномаси,— деб ёзади Ҳиндистонда чиқадиган «Нав бхарат таймс» газетаси,— бутун дунё тарихида янги бурилиш ясайдиган воқеадир. Бу — инсониятни қириб ташлаш хавфи остида қолдирадиган уруш планлари устидан тинчлик руҳининг ғалабасидир. Бу —пойдеворга ётқизилган биринчи ғиштдир. Ана шу пойдевор устида умумий тинчлик биноси қурилади, деб ишониш мумкин». Марокашдаги «Алмукофих» газетаси эса «Москва битими тинч-тотув яшаш сиёсатининг муваффақиятидир» сарлавҳали бош мақоласида Шартноманинг аҳамияти ҳақида шундай деб ёзди: «Социалистик лагернинг қудрати ва барча эрксевар халқларнинг кураши тинчлик фойдасига империализмни яна ён беришга мажбур қилди. Москва Шартномаси олдинга қўйилган қадамдир, буни Африка халқлари якдиллик билан маъқуллайдилар».

Москва Шартномасига Осиё ва Африкадаги кўпчилик суверен давлатлар имзо чекдилар. Бу эса Шарқ халқлари тинчлик, тинч-тотув яшаш ва қуролсизланиш тарафдори эканликларини ва ана шу олижаноб мақсадни амалга ошириш учун курашда жонбозлик қилаётганликларини кўрсатади.

Ф. АБДУЛЛАЕВ.

ХИМИЯ ҚУРИЛИШЛАРИГА

Тошкентдаги «Подъёмник» заводида ишлаб чиқарилаётган 10 тонналиқ кўтарма кранлар, шунингдек кичик ҳажмли электротелпер ва кран балкалар Иттифоқимиздаги 50 га яқин зарбдор химия қурилишларига юборилаётир.

Машинасозлар Куйбишев химия заводи, Актюбинск химия комбинати, Иваново ва Гродно азот ўғитлари заводлари, Черкасск химия комбинати, Котлас қоғоз-целлюлоза комбинати сингари жуда кўп корхоналар заказини муддатидан илгари бажаришди. Навоий химия комбинати учун юборилиши лозим бўлган ўн тонналик катта кран муддатидан анча илгари тайёрланди. Корхона коллективининг фидокорона- меҳнати ҳақида кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Корхонада шу йилнинг ўтган ойларида химия қурилишлари учун 90 га яқин кран тайёрланди. Бу ҳозиргача мавжуд бўлган йиллик заказнинг қарийб 40 процентдан кўпрогини ташкил этади.

Х. АБДИВАЛИЕВ.

Пойтахтнинг Октябрь районидаги Куйбишев номли мактабда химия дарси машғулотлари тажрибага суянган ҳолда қизиқарли олиб борилади. Суратда: химия фани ўқитувчиси Наби Шарофов юқори синф ўқувчилари билан химиядан тажриба ўтказмоқда.

Э. Муҳамедов фотоси.

ХИМИЯ УНИВЕРСИТЕТИ

ДЕҲҚОН ЭКИНИНИНГ ҲИМОЯЧИЛАРИ

ХИМИЯ МЎЪЖИЗАЛАРИ * ЯНГИ МАШИНАЛАР * КУЧЛИ ДОРИВОРЛАР

Ўртоқ Ф. М. УСПЕНСКИЙ.

НИМА учун ўргумчаккана ва ширага ички зарба бериш керак бўлиб қолди? Бу зараркунандаларга қарши курашишнинг иқтисодлироқ усули бўлгани учунгина лозим топилмади. Гап шундаки бизнинг кўпгина пахта майдонларимиз атрофига тут дарахтлари экилган бўлади. Ана шундай майдонларда кўпинча мана бундай ҳол рўй беради: пахтазорга ўргимчаккана тушганлиги аниқланди дейлик. Зудлик билан химиявий ишлов беришни ташкил этмоқ зарур. Ахир ўргумчаккана ўлгудай хўра, тез кўпайиши мумкин. Химиявий ишловни бир кун кечиктириш «оқ олтин»нинг юзлаб центнерларини бой бериш, деган гап.

— Тезда самолёт жўнатинглар! — дейди бригада бошлиғи.

— Самолётни далага қўймаймиз, — дейишади пиллачилар, — самолёт сепган заҳар тут баргларига ҳам тушади, ипак қуртларимиз қирилиб кетади!

Шундай қилиб, одатда то тут барглари ипак қуртига бериб бўлинмагунга қадар самолётлар жойидан қўзғалмай тураверади. Шунингдек, далага трактор пуркагичлари ҳам киритилмайди. Фақат июнь ойидан бошлабгина химиявий ишлов берилади. Ўтган 30-45 кун ичида эса ўргумчаккана далаларга бемалол ўрнашиб олар, мурғак ғўзаларни кемираверарди. Охири нима бўлди? **Пахтакорлар билан пиллачилар ўртасидаги келишмовчиликни катта химия ҳал қилди. Метилмеркаптофос ва интратион ёрдами билан ҳам ўргумчакканага, ҳам ширага ички зарба бериш учун барча имкониятлар туғилди. Бу дориворлар ғўзаларни ҳимоя қилгани ҳолда, тут дарахтларига заррача ҳам зиён келтирмади...**

Федор Михайлович пахта далаларини яна бир бор кўздан кечирди, ўсимликларни синчковлик билан текширди. Далада ўргумчаккана йўқ. Демак унинг кейинги тажрибаси муваффақиятли чиқибди. Бу тажриба бўйича суперфосфатнинг интратион сингдирилган майда доналари ерга чигит билан бирга қўшиб экилади. Энди ўргумчакканага ички зарба беришнинг икки усули юзага келди: ё чигитни заҳарлаш, ёки чигит билан бирга суперфосфатнинг заҳарланган майда доналарини қўшиб экиш. Бу усулларнинг иккаласи ҳам фойдалидир.

Бу 1961 йилнинг июнь ойида бўлган эди. Ўшандан бери чигит ва суперфосфат доналарини заҳарлайдиган машина ҳамда чигит билан бирга суперфосфат доналарини экиш учун сеялкага мослама яратиш масаласи кўтарилди.

ЎРГИМЧАККАНА ДУШМАНИ

МАЙ ойи. Далалар бети ямяшил ғўзалар билан қопланган. Аммо пахтакор ташвишда: мурғак ғўзалар баргида қўнғир рангли доғлар пайдо бўлибди. Бу доғлар ҳали кам, лекин деҳқон шуни яхши биладики, июль ойига бориб, қизғиш тусга кирган барглар кўпаяди, кейин қуриб ерга тўкилади. Ана ундан кейин ҳосилга катта путур етади.

— Бу ўргумчаккана, — дейди пахтакор, — афсуски бизда унга қарши курашадиган қурол йўқ.

Бўлажак хирмонга путур етаётган экан, унинг олдини олиш керак! Шунда пахтакорлар далага чиқишади. Уларнинг қўлида кул солинган челаклар. Бу — хўра канани йўқотадиган бирдан-бир доривор. Деҳқон кулни ҳовучлаб ён-верига совуради. Бироқ унинг бу иши зое кетади. Кул канани ўлдирмайди...

Ҳа, ўтмишда шундай бўлган эди. Ўттизинчи йилларнинг бошларида катта химия ўргумчакканага қарши курашишда катта фойда берадиган олтингугуртли дориворларни пахтакорларга ҳадя этди. Зарарланган ўсимликларга олтингугурт кукунини сепабошлашди, ундан оҳак — олтингугурт қайнатмаси ҳосил қилишди. Заҳарли дориворларнинг фойдаси тегиши учун уларни ғўза баргларининг пастки томонига сепиш керак эди. Чунки кана баргнинг пастки томонига ин қуради-да. Дастлаб пахтакорлар халтали аппаратлар олишди. Улар халталарини орқалиб юришга мажбур бўлардилар. Бу оғир ва унумсиз меҳнат эди.

— Бизга трактор аппаратлари беринглар! — деб талаб қилишди пахтакорлар.

Трактор аппаратлари ҳам келди. Лекин улар оғир, қўпол бўлиб ўсимликни босиб-янчиб кетарди. Бундай ўнғайсизликлар ёш олим Кашиф Мирпўлатовни ташвишлантирмай қолмади. У чопиқ тракторига осиб ишлатиладиган пуркагич яратишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Ниҳоят бу ёш олимнинг таклифига биноан инженерлар шунақа аппарат яратишди. Ўттизинчи йилларнинг иккинчи ярмида Ленинграддаги «Вулкан» заводининг конвейеридан «ОА» деб аталадиган биринчи пуркагич тушди. Бу ҳозирги «ОДН», «ОУН-4», «ОУН-4-6» «ОТН-4—8» аппаратларининг энг тўнғичи эди...

Суратда: механик-конструктор И. С. Колокольцев (чапда) ва механика устахонасининг мудири А. И. Макейчев ўртоқлар чигит билан бирга суперфосфат доналарини қўшиб экишга мосланган сеялкани кўздан кечирмоқдалар.

ТУГАНМАС БОЙЛИК

МАМЛАКАТИМИЗ қишлоқ хўжалиги порлоқ истиқболларга олиб борадиган катта йўлга тушиб олди. Бу йўл — интенсивлаш йўлидир. Қишлоқ хўжалигини интенсивлаш бепоён диёримизда коммунистик мўл-кўлчилик яратишнинг энг асосий омилларидан биридир. Жонажон партиямиз Марказий Комитетининг февраль Пленуми интенсивлаш масалаларини атрофлича кўриб чиқди. **«Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш соҳасида мўлжалланаётган тадбирлар уч асосий йўл билан амалга оширилиши лозим,** — дейилади Пленум қарорида, — **биринчидан, деҳқончиликни ва чорвачиликни кенг равишда химиялаштириш йўли. Қишлоқ хўжалигини химиялаштириш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришидаги, уни интенсивлаш асосида ривожлантиришдаги революциядир. Химияни жорий қилиш қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини, чорвачиликнинг маҳсулдорлигини, меҳнат унумдорлигини кўтариш учун йўл очиб беради».**

Хўш, нега химиялаштириш интенсивлашнинг энг биринчи йўли дейилаяпти? Чунки химия туганмас бойликларга эга бўлган улкан хазинадир. Катта химиянинг маҳсулотлари она еримизни яна ҳам унумдор қилиш, қанчадан-қанча ҳосилнинг нобуд бўлишига олиб келадиган турли зараркунандаларни қириб ташлаш, бегона ўтларни батамом йўқотишда жуда катта аҳамиятга эгадир.

Зарарли ҳашаротларни йўқотишда қўлланиладиган химиявий моддаларни қишлоқ хўжалик фанида инсектицидлар, деб аташади. Улар ёрдамида ҳосил ҳимоячилари мўл-кўлчилик, тўқинчиликнинг янги-янги резервларини ахтариб топадилар. Резервлар эса битмас-туганмасдир. **Агар фақат икки зараркунанда: кузги тунлам ва ширанинг зарари буткул тугатилса Ўзбекистонимиз кўзда тутилганидан ташқари бир миллион центнердан кўпроқ сабзавот ва картошка етиштириш имкониятига эга бўлади. Агар ўргимчаккана йўқотилса, она-Ватан бизнинг республикамиздан ҳозиргига нисбатан бир неча минг тонна кўп «оқ олтин» олади. Агар олма қурти йўқотилса, боғ-роғларнинг ҳосилдорлиги икки ҳисса ортади.**

Табиат хазинасидан кўпроқ бойликлар олишга эришиш учун фойдали инсектицидлар керак. Инсектицидлар колхоз-совхозларимизга катта химия беради. Жонажон партиямиз инсектицидлар кўпайсин деяпти. Партиянинг топшириғига биноан химия саноати инсектицидларни кўплаб ишлаб чиқаришга киришди.

ИЗЛАНИШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

ОЛИМЛАР тиниб-тинчишни билишмайди. Бугун яхши бўлган нарса эртага эскириб қолади. Агар бугун олға қараб қадам ташламасанг, эртага орқада қолиб кетасан. Мана шунинг учун ҳам Федор Михайлович эришган ютуқлари билангина чегараланиб қолмади.

Бир гектар ер дорилангунига қадар 600 литр ҳажмдаги аппарат резервуарлари бўмбўш бўлиб қолади. Ҳар 30—40 минутда уларни янгидан тўлдиришга тўғри келади. Дори сепиш учун эса иш кунининг ярмидан камроғи қолади. Хўш, катта химиянинг буюртмаси билан ҳар гектар ерга илгаригидан ўн баравар кам суюқлик сарфлайдиган аппарат яратиш мумкин эмасми? Шунда резервуарларни бир марта тўлдирилса, ярим кунга етади-ку!

ҚУРТГА ШАФҚАТ ЙЎҚ

КЕЧ куз. Ғўзапоя йиғиштириб олинган. Далага ер ҳайдовчи қудратли агрегатлар чиққан. Шудгор бошланади. Плуглар ер бетига кичкина кулранг қуртларни чиқариб ташлайди. Бу кузги қурт — пахтакорнинг энг ашаддий душмани бўлмиш кузги тунламнинг капалагидан чиққан қурт. Баҳор келгач кузги қурт пахтазорга ҳужум бошлайди.

Катта химия шу қуртни йўқотишда ҳам ёрдамга келди. Кўкламда экиш олдидан шу қурт «яхши кўрмайдиган» химикат — гексахлоран сепилади. Ундан кейин шу гексахлоранга қориб олинган чигитлар экилади. Сўнгра агар эҳтиёж туғилса, ўсимликларга чанглагич ёрдамида ишлов берилади.

Қисқаси химия кузги қуртни ҳам қириб ташлайди. Бунга фақат гексахлорангина қўлланилмайди, эндиликда ҳосилни зараркунандалардан сақловчи дориворлар қаторига химиянинг янги заҳарлари — альдрин ва телодрин ҳам келиб қўшилди. Булар ҳам кузги қуртни йўқотишда деҳқонларга жуда қулайлик туғдиряпти.

Июнь ойининг иккинчи ярми. Кузги қурт пахтазордан ғойиб бўлди. Хўш, у қаёққа ғойиб бўлди? Энди, июнь ойида картошка экилган пайкалга ўтайлик. Бу ерда агроном ташвишланаяпти: қаердандир кузги қурт пайдо бўлибди. У ўсимликларга ачиниш билан кўз югуртади. Ҳосилни сақлаб қолиш учун нима қилиш керак? Қани, агрономга гексахлораннинг одатдаги дўстини ишлатишни таклиф қилиб кўрингчи, у рад этиб бош чайқайди:

— Биз сабзавоткорларга гексахлоран бўлмайди.

— Нега?

— У картошкани ҳидлантириб қўяди. Карам ва помидорларнинг ҳам таъмини бузади.

— Ундай бўлса альдрин ва телодринни ишлатинг. Булар яхши дориворлар.

— Йўқ, булар жуда кучли химикатлар, — дейди агроном, — биз эса озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиряпмиз-ку. Бизнинг ҳосилимиз даладан тўғри дўконга, ундан кейин кишиларнинг дастурхонига бориб тушади. Шундай экан альдрин ҳам, телодрин ҳам бизга кетмайди.

— Ундай бўлса, кузги қуртни картошка ва карам билан боқаркансиз-да?!

Агроном «йўқ» ишорасини қилиб бош чайқайди. Бунинг боиси бор албатта. У катта химияга таянади. Химия эса, кузги қуртга қарши курашишда унинг қудратли мададкоридир.

— Сиз дитокс деган нарсани биласизми, — сўрайди агроном. — дитокс ҳам гексахлораннинг ўзи, лекин сабзавот маҳсулотларига қўланса ҳид берадиган моддалардан ҳоли. Бу янги химикатни сабзавоткорлар бемалол қўллanaверсалар бўлади. Катта химиянинг бу туҳфаси ердан қўшимча равишда бир неча юз минг тонна сабзавот, картошка ва полиз экинлари маҳсулотлари олишга имкон беради.

Ҳа, химия шунақа қудратли. Жонажон партиямиз, олимлар, деҳқонлар, ишчилар, бутун совет халқи катта химиянинг бир қудратига ўн қудрат қўшиш учун чинакамига кураш бошлашган экан, бу кураш улкан зафарларга бошлаб боради.

Деҳқонларимиз «экиним ҳашаротдан холи бўлди, ҳашарот батамом қириб ташланди» деб хурсанд ва мамнун бўлиб айтадиган вақт узоқ эмас.

И. СКВОРЦОВ,
илмий ходим.

Гербицидлар ва заҳарли химикатлар ишлаб чиқаришни ўғитлар билан бир қаторга қўйиш лозим. Бегона ўтлар ҳамда ҳар хил ҳашаротлар ва ўсимликларнинг касалликлари қишлоқ хўжалигига жуда катта зиён етказмоқда, шуларнинг касофати билан кўп ҳолларда 20 процентгача ҳосил нобуд бўлиб кетмоқда... Илмий муассасаларимиз янги, янада самарали ва арзон химиявий дориворлар яратиш, шунингдек бундай дориворлар ишлаб чиқариш технологиясини ва уларни ишлатиш техникасини такомиллаштириш соҳасидаги тадқиқотларни кучайтириб юборишлари шарт.

Н. С. ХРУШЧЕВ.

ИЧКИ ЗАРБА

РЕСПУБЛИКАМИЗНИНГ энг кекса энтомологларидан бири, биология фанлари кандидати Федор Михайлович Успенский Ўрта Осиё Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-текшириш институтида жуда кўп йиллардан буён ишлаб келяпти. У эллигинчи йилларнинг бошларидаёқ ажойиб экспериментни амалга оширган эди: экишдан олдин чигит меркаптофос билан ишланди. Шу чигитлардан униб чиққан мурғак ғўзаларга июнь ойининг ўрталарига қадар ҳам жуда хавфли зараркунанда — ўргумчаккана ҳужум қилмади. Чигит меркаптофос билан ишланмаган жойларда эса хўра кана катта зарар келтирди. Лекин бу тажриба пахтакорларимизнинг талабини тўла қондира олмади. Негаки, меркаптофос билан ишланган чигитлар ерга экилганда ола униб чиқди. Федор Михайлович бошқа химикатни — октаметилни ҳам синаб кўрди. Лекин натижа ўша-ўша бўлди: ўргумчаккана йўқолди-ю, лекин чигит ола униб чиқаверди.

Шундан кейин катта химия олимлари пахтакорларимиздан канани буткул йўқотадиган, лекин чигитга сира зарари тегмайдиган доривор яратиш юзасидан буюртма олди. Шундай доривор топилди! Бу — метил-меркаптофосдир. Яна битта шунақа химикат — интратиондир. Уни қардош Чехословакия химиклари юборишди. Бу ҳар иккала доривор чигитга деярли зарар етказмайди, бунинг устига фақат ўргимчаккананигина эмас, шу билан бирга бошқа хавфли зараркунанда — ширани ҳам йўқота олади. Шундай қилиб метилмеркаптофос билан интратион ҳам канага қарши ишлатиладиган акарицид — заҳарлар ҳисобланади ҳам ҳашаротларни қирувчи инсектицидлар бўлиб ҳисобланади.

Пахтачилик бўйича давлат махсус конструкторлик бюроси жуда қисқа муддат ичида ўзининг экспериментал заводида бундай машиналарнинг дастлабки намуналарини яратди.

ҲОЗИР Ўрта Осиё Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-текшириш институтининг ҳовлисида қудратли стационар агрегат турибди. Бу — уруғликларни зарарсизлантирувчи агрегат. У биринчи ва жуда муҳим текширишдан ўтказилди, ишлаб чиқариш синовидан муваффақиятли ўтди. Конструкторлар олимларнинг маслаҳатига амал қилиб бу янги машинанинг қўлланиш доирасини бирмунча кенгайтирдилар. Машина фақат ўргумчаккана ва ширагагина эмас, балки кузги қурт ва гоммоз, илдизчириш касалликларнинг олдини олишда ҳам қўлланилади. Унда чигитни заҳарли дориворлар билан ишланади. Машинага суперфосфатнинг майда доналарини солиб, уларни метилмеркаптофос ёки интратион билан ишлаш ҳам мумкин.

Иккинчи экспериментал машина «ОВТ-Х» деб аталади. У экиш агрегатига монтаж қилинади. Бу машина ёрдамида ерга чигит билан бирга суперфосфатнинг заҳарли моддалар сингдирилган доналари экилади. Мазкур машина ҳам ишлаб чиқариш синовида юксак баҳо олди.

Етти йилликнинг олтинчи йилида республикамиз олимлари ва конструкторлари томонидан яратиладиган иккита янги механизм пахтакорларимизга ҳадя этилади.

...Энди яна Федор Михайлович Успенский мавзуига қайтамиз. У энтомологлар ва механизаторлар баргнинг пастки томонига ўрнашиб оладиган ўргумчакканани йўқотадиган энг қулай усулни топиш йўлида қилаётган ҳаракатларини кўриб, бош чайқаб қўярди: «Эҳ, химикларимиз шундай доривор топишса эдики, уни баргнинг устига сепса ҳам ўргумчаккана қирилаверса...»

Орадан кўп ўтмай катта химия яна саховатини пахтакордан аямади. Федор Михайлович орзу қилган препаратларнинг бир эмас, бир нечтаси бунёдга келди. У систокс, октаметил, метилмеркаптофос деб аталувчи бу препаратларни пухта синаб кўрди.

Мана, қудратли трактор пуркагичи. Унинг резервуарларига 640 литр сув кетади. Федор Михайлович резервуарга фақат 250 граммгина янги химикат солади. Аппарат пайкал оралаб кетади. У ишга тушгач ҳаммаёқни заҳарли туман қоплаб олади, дори баргнинг устки томонига тушади, кана бўлса унинг ости томонида. Янги химикат канани йўқотармикин?.. Беш кундан кейин далага лаборантлар келиб текширув ўтказишди. Ўргумчакканадан асар ҳам қолмапти.

Химиявий ишлов берилгач ўргумчаккана 40 кунгача пахтазорга йўлай олмайди. Шундай қилиб зараркунандага берилган ички зарба жуда фойдали бўлиб чиқди.

Конструкторлар яна химизаторларга ёрдам беришди. Бу пайтга келиб Кашиф Мирпўлатов қишлоқ хўжалик фанлари кандидати унвонини олган, ўсимликларни ҳимоя қилишни механизациялаштириш соҳасида ишлаётган кўзга кўринарли олимлардан бири бўлиб қолган эди. У ёш мутахассислардан Иван Колокольцев ва Анатолий Фастов ўртоқлар билан биргаликда ўтган йили янги машина яратди ва синаб кўрди. Бу машина ҳақида алоҳида тўхталиб ўтса арзийди.

...Институт ҳовлисида одатдаги чопиқ трактори турибди. Ҳайдовчи ўриндиғининг орқасига кучли вентилятор ўрнатилган. У доривoрни бўрондан кучли эпкин билан пуркайди. Олимлар буни «ер самолёти» деб аташади. Агрегат тўрт эгатмас, саккиз эгатмас, бирйўла 30 эгатга ишлов беради. Лекин бу ҳали бошланиши. Аппаратнинг янги варианти камида 50 эгатга ишлов беради, ҳар гектар ерга 50—75 литр суюқлик сарфлайди, доривoрни шундай яхши сепадики, бирорта ҳам ўргумчаккана омон қолмайди.

Олимлар ўргумчаккана йўқотилса, табиат хазинасидан қўшимча равишда кам деганда икки-уч миллион центнер «оқ олтин» олиш мумкин эканлигини ҳисоблаб чиқишди. Катта химия зўр куч билан олға интилаётган ҳозирги пайтда ҳосил душмани — ўргумчакканага кун йўқ энди!

Суратда: Институт химия лабораториясининг старший лаборанти Севар Зокирова (чапда) ва лаборант Раъно Абдуллаева ўртоқлар янги дориворларнинг сифатини текшириб кўрмоқдалар.
А. Абалян фотолари.

ПАХТА ВА ХИМИЯ

Пахтанинг илдизидан тортиб то баргигача муҳим хом ашё ҳисобланади. Шунинг учун ҳам олимларимиз пахта чиқиндиларидан химия саноатида кенг фойдаланиш борасида самарали илмий-тадқиқот ишлари олиб бормоқдалар.

Пахта целлюлозаси ҳамда фуран бирикмалари химияси ва технологияси илмий-тадқиқот институтининг Ҳ. Усмонов, О. Содиқов каби олимлари бошчилигидаги илмий ходимлари пахтанинг турли хусусиятларини ўрганиб, ундан халқ хўжалик маҳсулотлари, қимматбаҳо дориворлар, кислоталар, витаминлар, шунингдек полимер материаллари олиш мумкинлигини аниқладилар.

Ғўзапоядан фақат ёқилғи сифатида фойдаланиб келинарди. Холбуки, ундан гидролиз саноати учун энг яхши хомашё сифатида фойдаланиш мумкин экан. Ғўзапояни қайта ишлаш натижасида пластмассаларнинг хомашёси бўлган фурфурол, спирт, дрожжи, сирка кислотаси ҳамда лак-бўёқлар учун хомашё олиш мумкинлиги аниқланди.

Ғўзапоядан олинадиган маҳсулотлар чорвачилик учун ҳам катта аҳамиятга эга. Дрожжи таркибида витаминларнинг кўплиги жиҳатдан бошқа озуқалардан ажралиб туради. Шунинг учун ҳам чорвадорларимиз бу озуқани моллар учун яхши озуқа ҳисоблайдилар. Дрожжи дағал озуқаларга аралаштириб берилса, озуқа тўйимли бўлади.

Озуқа дрожжиси сигирларни сер-сут қилади, гўшт учун боқилаётган молларни тез семиртиради. Паррандаларнинг ўсишини тезлаштириб, уларни серпушт қилади. Озуқа дрожжиси таркибида оқсил, молларни тери касаллигидан сақлайдиган витаминлар ҳам бор.

Пахта чиқиндисидан яна бири унинг баргидир. Пахта целлюлозаси ҳамда фуран бирикмалари химияси ва технологияси илмий-тадқиқот институтининг олимлари ғўза баргида олма, аскорбин, вино, сирка ва бошқа кислоталар, «С» ва «В» витаминлари борлигини аниқладилар. Лимон кислотасидан кондитер саноатида, тўқимачилик саноатида ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида фойдаланиш мумкин. Олма ва лимон кислоталаридан саноатда фойдаланиш шу мақсадда ишлатиладиган қимматбаҳо озиқ-овқат маҳсулоти бўлган шакарни тежашга имкон беради.

Н. ОТАБОЕВ.

ТУРЛИ КАСБ ЭГАЛАРИ

УНДАН ҲАММА ХУРСАНД

«Оқ уй — Навоий театри» маршрути бўйлаб қатнаётган 5-трамвайда бир аёлни учратасиз. Эрта билан унинг вагонига тушсангиз ҳам манзилингизга етасиз, ҳам янгиликлар билан танишасиз. Хушмуомалалигини айтмайсизми. Кексаларга дарров жой кўрсатади, истаган газетангизни қўлингизга тутқазади. Каттага каттадек, кичикка кичикдек бўлади.

Ундан фақатгина йўловчилар эмас, Таштрамнинг 1-парки коллективи ҳам бу пешқадам кондуктор ишидан мамнун. Ҳамкасблари сменада 50 нусха газета сотиб бир норма топшириғини бажаришса, Зинаида Ивановна эса 3—4 баравар кўп газета тарқатади. Ойлик планларини ҳам мунтазам 110—115 процентдан адо этаяпти.

Яқинда пешқадам кондуктор З. Словнова ўз ҳамкасбларини янги ташаббусга чорлади. У Халқаро хотин-қизлар кунини муносиб совға — март ойининг биринчи декадаси топшириқларини муддатидан олдин бажариш билан кутиб олишга чақирди. Ташаббускор аёлнинг ўзи 8-Мартгача кунига 250 нусхадан газета тарқатиб беришга сўз берди. Бу 5 норма деган сўздир.

А. НАБИХЎЖАЕВ.

60 ДАН ОРТИҚ МАМЛАКАТГА

Республикамиз саноати йил сайин ривожланмоқда. Пойтахтимиздаги турли саноат корхоналарида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар республикамиз, Иттифоқимиздагина эмас, балки кўпгина чет эл мамлакатларида ҳам машҳурдир. Ҳозирги пайтда Ўзбекистон саноат корхоналарининг маҳсулотлари 60 дан ортиқ чет эл мамлакатларига экспорт қилинаётир.

«Таштекстильмаш» заводида тайёрланган тўқув машинаси яқинда Камбоджа ва Ҳиндистонга юборилди. Тошкентдаги экскаватор заводининг маҳсулоти эса ўтган йили ўндан ортиқ чет эл мамлакатларига жўнатилди. Чет эллик дўстларимиз завод ишлаб чиқараётган қудратли экскаватор ҳақида энг яхши мулоҳазаларини билдирдилар. Ана шу корхона маҳсулоти Ҳиндистон, Чехословакия, Куба, Индонезия мамлакатларига ҳам юбориш учун тайёрланмоқда. «Подъёмник» заводида эса бир неча чет эл давлатларига юбориш учун кўприк электрокранлари тайёрланаётир.

Кўпгина чет эл мамлакатлари Тошкентдаги электротехника заводига буюртмалар беришмоқда. Сурия Араб Республикаси, Афғонистон, Яман, Эфиопия, Мали, Непаль ҳамда Европа мамлакатлари бу завод маҳсулотининг доимий истеъмолчилари бўлиб қолишди. «Ташкабель» заводи эса ўз маҳсулотларини 20 дан ортиқ чет эл давлатларига жўнатиб турибди.

Маълумки, Совет ҳукумати Афғонистонда бир неча саноат корхоналари бунёд этишда яқиндан дўстона ёрдам бераётир. Ҳозир бу ерда қурилаётган пахта заводи учун хилма-хил қурилиш материаллари, шунингдек қишлоқ хўжалиги учун зарур техника, чуқурчи, сеялка, культиватор ва пахта териш машиналарини юборишга тайёргарлик кўрилмоқда.

«Узбексельмаш», «Чирчиксельмаш» заводларининг маҳсулотлари ҳам экспортда муҳим ўринни эгаллаётир. Ўтган йили кўпгина йирик саноат корхоналари маҳсулот ишлаб чиқаришни бир неча марта кўпайтирдилар. Ана шу маҳсулотлардан социализм қуриш йўлига ўтган қардош мамлакатлар ҳам баҳраманд бўлдилар. Улар бир вақтлар қолоқ бўлган Ўзбекистон ҳозир саноати тараққий этган, гуркираб ўсаётган республикага айланганлигини амалда кўриб турибдилар.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

САЙРОҚИ ҚУШЛАР

Қушлар навосини мириқиб эшитишга не етсин. Айниқса кўклам ва ёз кезлари кўча-кўйдан ўтиб кетаётганингизда ямяшил дарахтлар бағрига бекиниб олиб сайраётган қушларнинг хушовозини эшитсангиз дилингиз хушнуд тортади, кўнглингиз ёзилади.

Пойтахтимиздаги табиатни муҳофаза қилиш ва кўкаламзорлаштириш жамияти шаҳарда айниқса сайроқи қушларни кўпайтиришга эътибор бераётир. Яқинда шу жамиятнинг зоология базасига Тожикистондан бир қанча сайроқи қушлар келтирилди. Бу қушлар шаҳримизнинг ҳайвонот ҳамда маданият ва истироҳат боғларига қўйиб юборилди. Баҳор келгач шундай сайроқи қушлардан яна юзлаб келтирилади.

Шунингдек, балиқ ови ишқибозларини хурсанд қилиш учун ҳам бирмунча ишлар амалга оширияпти. «Победа» маданият ва истироҳат боғидаги катта кўлга икки минг килограмм лаққа балиқ ташланади. Бу балиқлар сувга қармоқ ташлаб интизор бўлиб турган ишқибозларни ғоят шод этади.

БАҲОР КЕЛДИ... С. Икромов фотоэтюди.

ЯНГИ КИТОБЛАР

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриёти қуйидаги брошюраларни босиб чиқарди.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО. **Катерина.** Поэма. Н. Охундий таржимаси. 32-бет, тиражи 5.000, баҳоси 8 тийин.

Р. Х. АМИНОВА. **Совет Шарқи ва хотин-қизлар,** 41 бет, тиражи 13.700, баҳоси 6 тийин.

Р. ИНОҒОМОВ. **Эрк куйчиси.** (Буюк украин шоири **Т. Г. Шевченко**нинг туғилганига 150 йил тўлиши муносабати билан). 39 бет, тиражи 13.800, баҳоси 6 тийин.

Ҳ. ШУКУРОВА. **Совет Ўзбекистонининг халқаро алоқалари.** 48 бет, тиражи 15.000, баҳоси 6 тийин.

Ғ. АҲМЕДОВ. **Ўзбекистон ССР янги жиноят кодексининг асосий қоидалари.** 51 бет, тиражи 14.800, баҳоси 6 тийин.

З. ОМОНОВ, М. ҒОФУРБОЕВ. **Зарарли одатлар ва уларнинг оқибатлари.** 48 бет, тиражи 16.800, баҳоси 6 тийин.

П. Д. ЯЗИКОВ. **Ғўзаларнинг гектарда етарли қалинликда бўлиши — мўл ҳосил гарови.** 25 бет, тиражи 12.900, баҳоси 4 тийин.

Л. ТРАНИС. **Китоблар оламига саёҳат** (Россияда китоб нашр қилинишининг 400 йиллигига бағишланган). 47 бет, тиражи 15.800, баҳоси 6 тийин.

ЭСОН РАҲИМОВ. **Кичик Россия.** Владимир Ильич Ленин ҳақида шеърлар. Ўрта ёшдаги болалар учун. 84 бет, тиражи 30.000, баҳоси 21 тийин.

ВЕРА ПАНОВА. **Сережа.** Кичкина бола ҳаётидан бир неча воқеа. Р. Валиев таржимаси. 140 бет, тиражи 10.000, баҳоси 38 тийин.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

7 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 17.00 — **Байрамингиз муборак, онажонлар** (Тошкент шаҳар, Чилонзор районидаги 29-болалар боғчасида тарбияланувчилар концерти).

Рус тилида: 17.35 — **Ҳазил, Тектурмас, Мякиш ва Нетак** (болалар учун мультипликацион фильмлар), 17.55 — **Телевизион янгиликлар,** 18.10 — **Шоирлар—хотин-қизларга,** 18.40 — **Эиранда — севимли артистлар** (хотин-қизлар учун концерт), 19.20 — **Тулки ва кундуз** (катталар учун мультипликацион фильм), 19.40 — **Тугалланмаган қисса** (бадиий фильм).

21.10 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 21.15 — **Телевизион янгиликлар,** 21.30 — **Лирика кечаси.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/III да **Аида,** 8/III да кундуз **Князь Игорь,** кечқурун **Травиата.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/III да **Биринчи муҳаббат,** 8/III да **Қонли сароб** (билетлар сотилган).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/III да **Кимга тўй, кимга аза,** 8/III да кундуз **Ҳожи Каримнинг ойга саёҳати,** кечқурун **Зарафшон қизи.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 8/III кундуз соат 1 яримда 4, 5, 6-синф ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи бўйича: **«Ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестри ва Ўзбекистон санъат усталари»** деган темада **лекция-концерт.** Лектор — **И. Акбаров.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«ЛИЛИПУТЛАР»** музикали аттракциони ва катта программада **цирк томошалари.** Кеч соат 8 да бошланади. Якшанба куни 3 марта томоша кўрсатилади.

КИНО

Она мадҳияси — «ВАТАН», (кундуз ва кечқурун).

Тириклар ва ўликлар (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

РЕСПУБЛИКА КИНОТЕАТРЛАРИДА, МАДАНИЯТ САРОЙЛАРИ ВА КЛУБЛАРДА

буюк украин халқ шоири-революционер

Т. Г. ШЕВЧЕНКО ТУҒИЛГАН КУННИНГ 150 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН

ФИЛЬМЛАР КЎРСАТИЛАДИ:

Ёлланган аёл

(«НАИМИЧКА»)

НОМЛИ РАНГЛИ ФИЛЬМ-ОПЕРА

(**Т. Шевченко**нинг шу номдаги асари ва **М. Веришковский** операси асосида ишланган).

Сценарий авторлари — **М. Молостова, М. Ткач.**

Постановкачи режиссёрлар — **И. Молостова, В. Лапокниш.**

Оператор — **С. Лисецкий.**

А. П. Довженко номли киностудия ишлаган.

Лилея

НОМЛИ ФИЛЬМ-ОПЕРА.

Сценарий авторлари ва постановкачи режиссёрлар — **В. Вронский, В. Лапокниш.**

Оператор — **Н. Топчий, А. Ананасов.**

Ролларда:

Е. Ершова, Р. Визиренко-Клявин, А. Подгайнийлар қатнашади.

А. П. Довженко номли киностудия ишлаган.

Тарас Шевченко

(янги нусхаси)

Сценарий автори ва постановкачи режиссёр — **Игорь Савченко.**

Операторлар — **А. Кольцатий, Д. Демуцкий, О. Шеккер.**

Бош ролларда:

С. Бондарчук, В. Честноков, А. Консовский, Н. Тимофеев, Н. Ужвий, Е. Самойлов, И. Переверзев, М. Кузнецов, Л. Файзиев, М. Бернеслар қатнашади.

Киев киностудияси ишлаган.

Назар Стодоля

Сценарийни ишлаб чиққан ва постановкачи — **В. Ивченко.**

Оператор — **С. Рибенко.**

Ролларда:

Д. Козачковский, Н. Зимовец, Т. Литвиненколар қатнашади.

ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМЛАР:

УЛМАС ҚУБУЗЧИ

Сценарий автори — **Л. Махновец.**

Режиссёр — **Р. Фошченко.**

Оператор — **И. Кацман.**

ҚУБУЗЧИ УЙЛАРИ

Автор-режиссёр — **Л. Островская.**

Оператор — **Н. Ширман.**

Киев хроникал-ҳужжатли ва илмий-оммабоп фильмлар студияси ишлаган.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ЖАЗОИР ЯНГИ ҲАЁТ ҚУРМОҚДА

ҚОҲИРА, 5 март. (ТАСС). Жазоир Республикасининг президенти Бин Белла Мэрния шаҳрида нутқ сўзлаб, бундай деди: «Империализмнинг социалистик қурилишимиздаги революцион ҳужумга ҳалақит бериш мақсадидаги тўсқинликларига қарамай, биз сўнгги икки йил ичида кўпгина муҳим натижаларга эришa олдик». Жазоир ҳукумати, деб таъкидлади президент, давлат бюджетининг 25 процентини маорифга ажратди. Социализм қурилишининг тўртинчи йили охирига бориб, деб давом қилди Бин Белла, «ҳар бир Жазоир гражданига яхши турмуш таъминлаб берилади».

ДАКАРДА КЕНГАШ

Дакарда Африка — Мальгаш иттифоқига (ЮАМ) кирувчи Африкадаги 14 мамлакат ташқи ишлар министрлари ва экспертларининг кенгаши очилди. Бу кенгаш ЮАМ давлат бошлиқларининг олтинчи конференцияси олдидан ўтказилаётир.

ЭКВАДОРДА ТЕРРОР

МОНТЕВИДЕО, 5 март. (ТАСС). Эквадордаги ҳукмрон ҳарбий хунта ўз жиноятларини, мамлакатдаги ватанпарварлар ваҳшиёна қувғин остига олинганлигини яширишга муваффақ бўла олмаяпти. Эквадордаги радиостанциялар ва баъзи газеталарнинг хабар беришича, сўнгги икки ой мобайнида мамлакатда касаба союз арбоблари, университетларнинг ўқитувчилари ва студентларидан беш юздан кўпроқ киши қамоққа олиниб, қийноқларга дучор қилинган.

Полиция таниқли касаба союз арбоби, Эквадор Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси Луис Вальдивьесодан ўч олганини эшитиб, эквадорликлар ғазабланиб кетдилар. У, Гуаякиль ҳарбий разведкаси биносининг учинчи қаватдаги деразасидан пастга ташлаб юборилган. Полиция маъмурлари гўё Вальдивьесо сўроқ пайтида ўзини «деразадан ташлади» деган хабарни тарқатдилар.

Ҳарбий хунта халқнинг элементар инсоний ҳуқуқлар учун курашини ўт ва қилич билан бостиришга беҳуда уринмоқда.

ГЕНЕРАЛ НЕ ВИННИНГ АЙТГАНЛАРИ

РАНГУН, 5 март. (ТАСС). Биз оғишмай, Бирмада социализм қурамиз ҳамда бир тўда кишилар бошқаларнинг ишсизлиги ва очлигидан фойдаланиб ўз бойликларини оширишига имкон берадиган ярамас социал системани сақлаб қолишга уринадиган одамларни зарур бўлган тақдирда йўлимиздан супуриб ташлаймиз, деди Бирма революцион кенгашининг раиси генерал Не Вин Кабаунгда ўтказилган деҳқонлар семинарида сўзлаган нутқида.

Не Вин дедики, мамлакат ичкарисидаги реакционерлар ва чет эллардаги душман унсурлар Бирма революцион ҳукуматига қарши кураш олиб бориш учун бирлашмоқдалар. Ана шу унсурларга қарши кураш олиб боришга тўғри келган тақдирда, деб таъкидлади у, биз, шубҳасиз ғалаба қозонамиз, чунки мамлакатдаги энг муҳим икки куч — ишчилар билан деҳқонлар ҳукуматни қўллаб-қувватламоқда.

Не Вин Бирманинг ишчи ва деҳқонларини ҳукумат теварагига янада маҳкам жипслашишга ҳамда Бирмада социалистик жамият қуриш учун курашни давом эттиришга даъват этди.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДИНИ КИМ ЎЛДИРГАН?

УОРРЕН КОМИССИЯСИДАГИ СЎРОҚДА АДВОКАТ ЛЕЙННИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 5 март. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг мухбири Уильям Итон Вашингтондан хабар беради:

Президент Кеннеди қандай ҳолатда ўлдирилганлигини текшираётган Уоррен комиссияси кеча Нью-Йорк адвокати Марк Лейндан сўроқ олди. У комиссияга президент Кеннеди ўлдирилмасдан 8 кун олдин Далласдаги Жек Рубининг тунги клубида кенгаш бўлганлигини айтди.

Освальдни қамоққа олмоқчи бўлганида ўлдирилган далласлик полиция Типпит, деди Лейн, шу кенгашда қатнашган уч кишининг бири эканлигини кейин билиб қолдим.

Кенгашда қатнашганлардан яна бири, деди Лейн, Нью-Йорк шаҳрида яшовчи Бернард Вейсман бўлиб, у президент ўлдирилган куни Даллас газетасида Кеннедига қарши эълон бостирган эди, кенгашда қатнашган учинчи кишининг номини Лейн айтиб бермади.

Лейн, мен бу кишининг номини Уоррен комиссиясининг ёпиқ мажлисида айтиб бераман, деди.

Комиссия раиси Уоррен Лейннинг бу фикрини маъқуллади, шундан сўнг Лейннинг шу ҳақдаги гапларини эшитмоқ учун мухбирларни ва томошабинларни очиқ мажлисдан чиқариб юборди.

Кенгашнинг мақсади нима эди, деган саволга Лейн: «Улар икки соатдан кўпроқ кенгаш қилишди», деб жавоб берди.

Уоррен Лейнга, мазкур кишилар нималар тўғрисида гаплашганлиги сизнинг берган ахборотингизда кўрсатилганми, деб савол берган эди, бунга Лейн йўқ, деб жавоб берди.

Лейн комиссиядан, менга бу комиссияда Освальднинг адвокати тариқасида гувоҳларни бевосита сўроқ қилиш, ўз гувоҳларимни чақириш ва комиссиянинг ҳужжатларини кўриб чиқиш ҳуқуқини беринг, деб илтимос қилган эди, Уоррен бу илтимосни рад қилди.

Лейн комиссияда гувоҳлик бераётган вақтида ҳукумат ташкилотларининг ва Техас маъмурларининг фикрига зид келадиган гапларни айтди. Ҳукумат ташкилотлари ва Техас маъмурлари Кеннедини ўлдиришда Освальд мустақил ҳаракат қилган, деган фикрни тарқатган эдилар. Лейн дедики, президент ўлдирилган куни Далласдаги халойиқ орасида бўлган кўпгина кишилар билан суҳбатлашдим, шу гувоҳларнинг бир қанчаси президентни ўлдирган ўқ Кеннеди ва унинг ҳамроҳлари тушган машиналар ўтиб бораётган кўчадаги мактаб дарсликлари сақланадиган бинодан отилган эмас, балки, бизнинг фикримизча, йўл ёқасидаги баланд тепаликдан отилган, деган гапни айтишди.

Освальд чап қўлида милтиқ ушлаб ва ўнг ёнбошига тўппонча осиб туриб олдирган сурат, деди Лейн, «очиқдан-очиқ қалбаки» сурат бўлиб, бу сурат журналларда ва газеталарда эълон қилинмасдан олдин ясалган.

Лейн айтдики, баъзи фотографияларда милтиқдаги телескопик прицель кўриниб турибди, баъзиларида эса прицель йўқ. Ҳарҳолда, бу милтиқ, шу вақтгача айтилиб келганидек, қотилнинг милтиғи эмас, деди Лейн, чунки Даллас полициясининг президент Кеннедига ўқи тегиб ўлдирган итальян карабини (милтиғи) суратдаги милтиққа ўхшамайди, суратдаги милтиқнинг қўндоғи анча эгилган.

АҚШДА ДОВУЛ

НЬЮ-ЙОРК, 5 март. (ТАСС). Кеча АҚШнинг шарқи-жанубий штатларида кучли довул бўлиб, катта вайронгарчилик келтирди. Теннесси штатида бўлиб ўтган довул натижасида Пикуик тўғонидаги электр станцияси шикастланди, юқори вольтли электр линиялари вайрон бўлди. Янги Орлеан шаҳрида (Луизиана штати) портнинг бир неча причалини тўлқин ювиб кетди. Бир қанча жойларда довул билан бирга сел ёғиб, сув тошқинларига сабаб бўлди.

СПОРТ

ҲОЗИРЧА УЧИНЧИ ЎРИНДА

Свердловск шаҳарида ўтказилган баскетболчи хотин-қизларнинг Бутуниттифоқ мусобақалари тугади. «А» класси финал ўйинларида тошкентлик баскетболчилар ҳам иштирок этдилар. «Таштекстильмаш» заводи командаси беш учрашув ўтказиб, учтасида ғалаба қозонди ва иккитасида мағлубиятга учради.

Жами 10 та очко тўплаган тошкентлик баскетболчилар ҳозирча турнир жадвалида учинчи ўринни эгаллаб турибдилар. Улар май ойида сўнгги 6 та матч ўтказгач мавсумни якунлайдилар.

Бироқ эркаклар ўртасида ўтказилган мусобақаларда ҳамшаҳарларимиз ишончни оқлайолмадилар. Армия спорт клуби баскетболчилари Фрунзеда умумий 13—24 ўринлар учун куч синашиб Москва ва Ленинград шаҳарларининг «Буревестник», Олмаотанинг «Локомотив», Фрунзенинг «Олға» командаларидан мағлубиятга учради ва Душанба шаҳрининг «Тожикистон» командасини ютди.

Улар жами 3 очко билан турнир жадвалининг охирги ўринлардан бирини эгаллаб турибди.

ОВЧИ БЛОКНОТИДАН

БУҒИНИНГ ЕЛКАСИДА

Мен пистирмада ўтириб кўринарли ерга қўйилган гўшт бўлаги ёнида тулкининг пайдо бўлишини кузатардим. Юз метрлар чамаси нарида олов ранг тусда бир мўйна ола-чора кўзга ташланди. Шу вақт қулоғимга қандайдир пишқирганга ўхшаш товушлар эшитилабошлади. Отилиб чиқдим. Олтмиш метрча нарида даҳшат ичида буғи югуриб борарди. Унинг елкасига силовсин маҳкам ёпишиб олганди. Силовсин ириллаганича тишлари билан ҳимоясиз жониворнинг бўйнини зўр бериб ғажирди. Қўлимга милтиқни олиб ўқ уздим: ваҳший қор устига қулаб тушди. Буғи ўзининг халос этилганини сезиб, бир муддатга тўхтади, сўнгра ўрмон ичига кириб яширинди. Милтиқни қайта ўқлаб кутилмаганда қўлга кирган ўлжа томон йўл олдим. Лекин яқинлашиб қолганимда силовсин сапчиб туриб, икки сакради-да, бутазор ичига ғойиб бўлди. Мен ҳам унинг изидан кетдим. Бир соат ўтгач, буғи изидан чиқиб қолдим. Яраланган силовсин яна ўз қурбони кетидан қувишга тушди.

Фақат кеч киргандагина ваҳшийни дарахт устига қувиб юборишга муваффақ бўлдим. У бир ярим метр келадиган эркак силовсин эди.

А. КИЛУНИН,

Пермь области.

(«Сельская жизнь»дан)

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги матбуот бўйича Давлат комитети ва китоб савдоси Ўзбекистон бирлашмаси томонидан Россияда китоб босиб чиқарила бошланганлигининг 400 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган китоблар ўнкунлиги муваффақиятли давом этмоқда. Суратда: пойтахтдаги биринчи китоб магазинида китоб савдоси.

М. Комлев фотоси.

ТАНҚИД ВА ТАҚРИЗ

ЮРАК АРМУҒОНИ

Эркин Воҳидов истеъдодли ёш шоирлардан бири. Республика «Ёш гвардия» нашриёти яқинда унинг «Юрак ва ақл» номли шеърлар китобини ўқувчиларга тақдим этди. Бу китобнинг кишини қувонтирадиган томони шундаки, унда шоирнинг ўз ижодида олға босган яна бир қадами яққол сезилиб туради.

Инсонга меҳр-муҳаббат ва бурч масаласи, соф севги мотивлари, меҳнат ва мардликни улуғлаш сингари ўлмас темалар Эркин Воҳидов шеърларининг асосини ташкил этади. Шунингдек бу темалар шоир асарларида маълум бир воқеа ёки ҳодисанинг иллюстрацияси тарзида эмас, балки эҳтирос билан айтилган муҳим фикр сифатида намоён бўлади.

Эркин Воҳидов инсоннинг ажойиб оламини, унинг табиатини, ўзгартирувчилик қудратини «Инсон» сарлавҳали шеърида янада конкретлаштиради, уни бугунги кун марказига қўйиб, мамлакатимизда содир бўлаётган буюк ишларнинг амалий иштирокчиси, улуғ мўъжизакор, донишманд инсон сифатида тасвир этади. Шоир инсон тўғрисида ўйлар экан, ўз асарига ана шу буюк зот билан боғлиқ бўлган кўҳна ақидаларни олиб киришдан ҳам чўчимайди. «Жаннатлардан қувилган», «жигарларини бургут чўқиган», ниҳоят «Машраб бўлиб дорга осилган» жафокаш ва заҳматкаш одам бизнинг улуғвор давримизда ўз қадр-қимматини топди ва нималарга қодир эканлигини намойиш этмоқда:

Букун мана, тубсиз фазога
Кемалардан юбориб карвон,
Бир вақт уни қувган худога
Панд бермоқда тинчимас инсон.

Маълумки, реалистик санъатнинг моҳияти, унинг асосий стержени, асосий манбаи ҳаётдир. Бинобарин, санъат олами қанчалик жонли инсон ҳис-туйғулари ҳамда ақлининг самараси бўлса, булар санъаткор учун шу қадар катта маъно касб этади ва у ёзувчи асарларининг асосига айланади. Эркин санъатнинг ана шу муҳим белгисини ўз асарларига сингдиришга интилмоқда. Бошқачароқ айтганда, унинг шеърлари ҳис ва туйғуларга таъсир этиб, кишини ўйлашга, ҳаётни севишга маълум даражада даъват этади, ақлни бойитади. «Космонавт ва шоир», «Тенгдошимга», «Теранлик», «Асаблар», «Нефть дошлари», «Азгануш», «Хайрлашув» каби шеърлари шундай асарлардандир. Шоир бу шеърларининг бирида одамга муҳаббатни тараннум этса, иккинчисида тенгдошини — бугунги кун кишисини революция идеялари билан ўзини ўлчаб боришга чақиради, бошқа бировида қардошлик туйғуларини ифодаласа, яна бир шеърида одамларни бевақт ғазабнинг олдини олишга ундайди; жаҳонда тўсатдан бўладиган урушларга йўл қўймасликка ишора қилади. Шоир дунёни урушларсиз кўришни истайди. Бу фикрнинг мантиқий давоми сифатида оламнинг, ҳаёт ва яшашнинг ғоявий ва эстетик моҳиятини илгари суради. У севгилисига мурожаат қилар экан, буни қуйидагича ифода этади:

Сайр этайлик кел бирга, эркам,
Рози кетсин биздан умрбод —
Шодлик учун яралган олам.
Севмоқ учун берилган ҳаёт.

Шоир табиатидаги изланувчанлик, меҳнатсеварлик уни қуйидагича истиора, ўхшатиш ва муболағалар билан фикрини равшанлаштиришга олиб келган:

«Қаддини камон этиб юзда
табассум изи,
Кеча сукунатига қулоқ тутар
янги ой.
. . . .
Қадимий шаҳрим узра кезаман,
дилда ғурур,
Юлдуз тўла осмонни кўтарганча
елкамда»
(«Самарқанд кечаси»)
«Қора учинг оқ қоғозга уланур,
Оппоқ тонгга туташгандек
тунларим»
(«Қалам»)

«Юрак ва ақл» китобини варақлар эканмиз шоирнинг ютуқларини айтиш билан бирга учрайдиган айрим камчиликларни ҳам кўрсатиб ўтиш керак. Эркин Воҳидов ўз шеърларида лирик қаҳрамоннинг психологик кечинмаларини, унинг интеллектуал характерини кўрсатишга уриниб яхши иш қилмоқда. Аммо қаҳрамоннинг бу фазилатлари бугунги реал воқелигимиз билан, замонамиз кишисининг буюк идеали бўлган коммунистик ҳаракат ва бу улуғ мақсад йўлида жон куйдираётган меҳнатсевар одамларнинг ўй-фикрлари билан етарли равишда боғланмаётир. У кўпинча тор интим доирада ёки бир оз «муҳим» бўлиб кўринган масалалар билан чекланиб қолмоқда. Тўпламдаги «Юрак ва ақл», «Фузулий ҳайкали қошида» каби шеърларида шоирнинг юксак гражданлик пафоси сезилиб турмайди. Бу шеърларнинг бирида автор ақлни шубҳа остига қўйиб юрак изминн тут, деб мавҳум тушунчага йўл қўйса, иккинчисида бугунги диди юксак ўқувчиларнинг меҳр-муҳаббатини фақат Фузулий ғазаллари билан боғлаб, унинг диққатини кўпроқ оҳ-войлар билан тўлиб-тошган севги можароларини ўрганишга чақиради. Тўғри, буюк шоир Фузулий шеърларини биз ғоят севамиз. Лекин, давримиз шоирининг диққат марказида бугунги кун кишиси, унинг қаҳрамонона ишлари, шу ишларни улуғловчи қўшиқ-куйлари асосий ўринда туриши зарур.

Чинакам реалистик поэзияда ҳар вақт гражданлик туйғуси, майин лиризм, кўтаринки кайфият, эҳтиросли нутқ ва фалсафа, жўшқин қалбнинг романтик руҳи — буларнинг ҳаммаси бирга қўшилиб юксак қоялар, даралардан ҳайқириб тушувчи ва кенг дарёларга айланувчи тошқин тоғ сувлари сингари ўқувчида зўр ҳаяжон уйғотиши, уни маълум мақсад сари йўналтириши лозим. Биз Эркин Воҳидовнинг ўз ижодида ана шу фазилатни янада тарбиялаб, вояга етказиб боришини истаймиз.

Э. ҲАЙДАРОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: редактор — 29004. Редактор ўринбосари — 25885. Масъул секретарь — 34808. Идеология бўлими — 31936. Саноат ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 33786. Қурилиш ва партия ишлари бўлими — 33786. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ва партия ишлари бўлими — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 26232. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлими — 28761. Ахборот ва спорт бўлими — 33786. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 05261. ИНДЕКС 64695. Нашр. № Б. 1707.